



PM 2024:04

Effektutvärdering av företag som fått multipla stödinsatser inom ERUF

– Ett metodutvecklingsprojekt

Dnr: 2023/15

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010 447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta: Torbjörn Danell

Telefon: 010-447 44 51

E-post: torbjorn.danell@tillvaxtanalys.se

Förord

Tillväxtanalys uppdrag är att utvärdera och analysera effekterna av statens insatser för en hållbar nationell och regional tillväxt. Vi ska också ge underlag och rekommendationer för utveckling, omprövning och effektivisering av politiken.

Syftet med rapporten är att mer i detalj studera företag som deltagit i flera projektinsatser inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) under programperioden 2014–2020. Målet har varit att både öka kunskaperna om denna företagsgrupp samt identifiera och testa metoder som kan användas för att analysera effekter i de fall företag får multipla stöd. Rapporten är skriven av Torbjörn Danell, analytiker vid Tillväxtanalys och Jonas Månsson, professor i Industriell ekonomi vid Blekinge Tekniska Högskola.

Torbjörn Danell har varit projektledare. Projektets referensgrupp har bestått av Christer Gerdes, Federica Calidoni, Frida Holmgren, Imber Råbock, Malin Carlberg, Eva Hagsten, Sigrid Hedin, Örjan Hag och Maxi Nachtigall. Vi har även fått in synpunkter från andra kollegor på Tillväxtanalys.

Östersund mars 2024

Sverker Härd,
Generaldirektör, Tillväxtanalys

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning	5
1. Inledning.....	9
1.1 Multipla stödmottagare från multipla stödgivare	9
1.2 Koppling till andra regionala stöd hos ERUF företag.....	10
1.3 Stödinsatsernas omfattning	12
1.4 Avgränsningar och undersökningsobjekt	14
1.5 Syfte och frågeställningar	15
1.6 Disposition	16
2. Varför väljer ERUF-företag att delta i flera projektinsatser?	17
2.1 Stödsökande – en aktivitet för lågproduktiva företag?.....	17
2.2 Inom vilka insatsområden inom ERUF finner vi deltagande i multipla projektinsatser	18
3. Vad vet vi om ERUF-företag som deltar i flera projektinsatser?	22
3.1 Företagens kombinationer av stöd	22
3.2 Kombinationer av stöd och företagsstorlek.....	23
Mikroföretag som kombinerat fler än tre projektinsatser	24
Småföretag som kombinerat fler än tre projektinsatser	24
Medelstora företag som kombinerat fler än tre projektinsatser	25
3.3 Koncernföretagens roll i ERUF:s multipla stödinsatser	25
3.4 Deltagande av större koncernföretag (mer än 250 anställda) i ERUF:s multipla stödinsatser	26
3.5 Deltagande av mindre koncernföretag (färre än 250 anställda) i ERUF:s multipla stödinsatser	26
3.6 Icke-koncernföretagens roll i ERUF:s multipla stödinsatser	28
3.7 ERUF:s insatsutgifter för deltagande i flera projektinsatser	30
4. Effekter av att få flera stöd – en metodologisk utmaning	32
4.1 En beskrivning av utfallsvariablernas utveckling	32
4.2 Generaliserad propensity score genom Gradient boosted regression	36
4.2.1 Kontrollvariabler för modellen	38
4.3 Resultat	38
4.3.1 Balans efter matchning	38
4.3.2 Skattade effekter	40
5. Avslutande reflektioner	42

6. Referenser	46
7. Bilaga.....	48

Sammanfattning

I merparten av de senaste årens utvärderingar av närings- och tillväxtpolitik, inklusive Tillväxtanalys (2022), kan vi se ett problem med att eftersträvan på hög intern validitet ofta skett på bekostnad av minskad extern validitet. En sådan metodologisk strävan leder till att många företag exkluderas från våra effektmätningar. Det här förfaringssättet användes även i utvärderingen av ERUF (Tillväxtanalys, 2022). En grupp av företag som systematiskt har uteslutits från utvärderingar är företag som mottagit flera stöd under perioden som utvärderats. Det kan antingen handla om flera stöd från olika stödgivare, flera stöd från samma stödgivare eller en kombination därav. Detta innebär att kunskapen om gruppen av företag som fått flera stöd är bristfällig.

Syftet med föreliggande studie har varit att dels genom beskrivande statistik kartlägga företagskaraktäristika som förknippas med företag som sökt och fått flera stöd och dels undersöka möjligheterna att studera effekter av deltagande för den här gruppen av företag. Vi har specifikt granskat den företagspopulation som deltagit i flera projektinsatser inom ERUF under programperioden 2014–2020. Studien ska ses som ett första försök att effektutvärdera mera komplicerade stödinsatser och förhoppningsvis kan den ge oss nya kunskaper om hur olika stöd fungerar i synergi med varandra. På längre sikt kan det ge oss bättre förståelse för hur väl våra regionala stödssystem fungerar och påverkar företagens utveckling.

De frågeställningar som behandlas i rapporten är följande:

- Vad kännetecknar de företag som deltagit i flera projektinsatser under programperioden 2014–2020?
- På vilket sätt kombinerar deltagande företag sina projektinsatser och finns det någon gemensam logik bakom att delta i flera insatser?
- Går det att uppskatta totalsumman för stödinsatserna för gruppen av företag som tagit del av multipla stöd?
- Går det att mäta effekten av att företag får mer än ett stöd?

Resultat

Kartläggningen visar att det regionala stödssystemet varit mera relevant för företag som deltagit i flera av ERUF:s projektinsatser än för andra deltagande företag som endast deltagit i enskild projektinsats. Företagen har i högre utsträckning och över en längre tidsperiod använt sig av flera av de regionala tillväxtstöd som står till förfogande även utanför ERUF:s verksamhet. I tidigare studier har man lyft problematiken med att det är många lågproduktiva företag som fastnar i stödssystemen med anledning av att de inte är tillräckligt konkurrenskraftiga på marknaden. Resultaten från denna studie tyder inte på en sådan selektionsprocess. Effektutvärderingen av ERUF (Tillväxtanalys 2022), visade att ERUF-företag som deltog i en projektinsats var en grupp av företag som hade mer utbildad arbetskraft än snittet och högre arbetsproduktivitet än kontrollgruppen. Detta accentueras ytterligare för gruppen som tagit emot flera stöd.

Större andel koncernföretag deltar i flera projektinsatser

Resultaten pekar på att det är en klart större andel koncernföretag som deltagit i flera projektinsatser jämfört med den grupp av företag som deltagit i en enskild projektinsats. Således finns en tydlig positiv selektion av företag som är med i ERUF:s insatser och denna positiva selektion blir allt tydligare om de varit med i flera projektinsatser under programperioden 2014–2020. Det vill säga att det är fler produktiva företag med starkare nätverk som finns inom denna grupp av företag. Företag som kan bidra med spill-over effekter till andra företag.

Utifrån ett generellt utvärderingsperspektiv är det av intresse att veta om fler än en projektinsats kan ha större effekt på ett deltagande företag än om företaget endast deltagit i en projektinsats. Logiken och motivet bakom att delta i flera projektinsatser har varit svår att bedöma. Är företaget med i flera projektinsatser kan några av projektinsatserna vara mera kompletterande medan andra inte är det. Innehållet i de projektinsatser som kombineras kan vara relativt olika och inte alltid direkt riktade till att utveckla det egna företaget via exempelvis rådgivning. Ett projekt kan exempelvis fokusera sina insatser på det individuella företaget, ett annat på att utveckla företaget i samverkan med andra och ett tredje mot att främja näringen i stort. Vi finner att de långsiktiga utfallsvariablerna är densamma, det vill säga insatserna ska på lång sikt leda till ökad tillväxt och konkurrenskraft, men effektkedjan blir mera komplicerad i samband med att företagen deltar i flera projektinsatser med olika fokus.

Vi vet sedan tidigare att ERUF:s insatskostnader kan variera stort mellan olika projektinsatser inom ramen för ERUF:s verksamhet. Slutsatsen som dras i rapporten är att det är mera komplicerat att uppskatta de totala stödbeloppen av att ha deltagit i flera projektinsatser. Det som är tydligt är ändå att många företag har valt att delta i flera olika innovativa projektinsatser. Sådana insatser är ofta dyrare än andra insatser om det drivs i samverkan med högre lärosäten.

Metodologiska framsteg i att mäta effekter

Några metodologiska framsteg har ändå gjorts i studien kring att mäta effekter av deltagande i mer än en projektinsats. Framför allt har en metodologisk lösning identifierats och som tillämpas i rapporten - Generaliserad Propensity Score Matching (GPSM). Denna metod är en utveckling av den traditionella PSM-metoden där grupperna som jämförs är binära (behandlade och icke behandlade). Eftersom syftet med alla kvasiexperimentella ansatser är att behandlingsgrupp och jämförelsegrupp efter matchning ska vara så lika som möjligt är det inte bara viktigt att identifiera de egenskaper som är viktiga för selektion och utfall utan även hur dessa ska specificeras i modellen. Normalt är det upp till den som utvärderar att undersöka hur olika transformationer av viktiga variabler påverkar den balans som uppnås. Det kan röra sig om att egenskaper på ett icke linjärt sätt, eller tillsammans med andra egenskaper (interaktioner) ger en bättre balans. Detta är ofta ett arbetskrävande moment som avslutas på grund av någon subjektiv regel.

I denna effektutvärdering har vi tagit hjälp av s.k. machine learning algoritmer för att specificera funktionsformen. Något förenklat fungerar algoritmen så att den söker efter bästa balansen givet de variabler som identifierats hantera selektionsproblematiken. Variablerna går in i algoritmen linjärt. Därefter görs ett val, exempelvis att egenskapen

ska vara icke linjär (polynom). Om detta antagande skapar bättre balans undersöks vidare om interaktioner mellan egenskaper m.m. förbättrar balansen. I Artificiell Intelligens litteraturen (AI) benämns detta för beslutsträd och om det finns många sådana beslutsträd att hantera talas det ofta om random forests. I denna studie används en variant benämnd Gradient Boosted Regression (GBR). Resultaten av GPSM efter GBR visar på bra balanser mellan behandling- och kontrollgrupp, vilket innebär att effekternas storlek utgörs av skillnader mellan de matchade behandlings- och kontrollgrupp kan ses som effekter. Resultaten i effektmätningen visar inte på några signifikanta effekter när deltagande i ett projekt jämförs med deltagande i två projekt eller tre eller fler projekt.

Rekommendationer för kommande effektutvärderingar av multipla stödinsatser

I den föreliggande metodstudien har det empiriska fokuset varit att kunna beskriva företag som fått flera stöd inom ramen för ERUF. Studien ska ses som ett första av flera försök att utveckla tillförlitliga metoder för att effektutvärdera företag som fått flera stöd. De utvärderingsmetoder som används vid effektutvärderingar är anpassade för att utvärdera enskilda insatser på ett tillförlitligt sätt, vilket leder till att företag som fått flera stöd exkluderats från utvärderingarna. Det rapporten visar är att det regionala stödsystemet består av många olika komplementära stöd. Insatser som tillsammans bidrar till att effekten kan bli större än vad en enskild insats kan åstadkomma. Metodologiskt är det i dagsläget svårt att hantera sådana kompletterande stöd i ett utvärderingssammanhang och det behövs ytterligare kartläggning av hur sådana stöd är relaterade till varandra över tid och hur man ska utifrån det utforma en tillförlitlig metodologisk ansats. Vi har inte lyckats lösa detta i den här studien men däremot har vi funnit en del nya intressanta metodologiska lösningar som kan vara till nytta framöver.

Behov av nya studier

Den empiriska tillämpningen i studien har också begränsats till företag som fått flera stöd från samma tematiska insatsområde inom ERUF 2014–2020, det vill säga flera stöd från samma stödgivare. För att få bättre uppfattning om hur olika kompletterande stöd fungerar tillsammans finns det ytterligare behov av nya studier som kan finna ett sätt att även utvärdera företag som mottagit flera stöd från olika stödgivare. Det är relevant om man vill få bättre kunskaper om hur de regionala stödsystemen fungerar i stort och hur olika stöd kompletterar varandra eller ej. När företag mottar den formen av multipla stöd så ingår de i en naturlig sekvens av stöd¹, det vill säga stöd som kompletterar varandra över tid. För multipla stöd av kompletterande karaktär finns fortfarande metodologiska utmaningar kvar eftersom det i dessa fall rör sig om att identifiera potentiella stegvisa effektkedjor. Vad som behöver utredas mer i de regionala stödsystemen är inte bara om stöden är komplementära eller ej utan om vissa stöd är direkta konkurrenter med varandra, det vill säga om flera stöd erbjuder samma tjänst blir stöden substituerbara med varandra och direkta konkurrenter. Det kan då röra sig om att man bygger in en ineffektivitet i de regionala stödsystemen om de stödinsatser som erbjuds är väldigt lika men med varierande kvalitet. Sådana stöd borde utvärderas mer, och i ett bredare sammanhang, exempelvis då det finns olika fonder som erbjuder riskkapital

¹ Exempelvis, stöd att starta – stöd att identifiera tillväxt plan (Konsultcheckar) – stöd att förverkliga dessa planer (investeringsstöd och lån) – stöd att växa på internationella marknader (exportkrediter) etc.

(Norrlandsfonden, Industrifonden, Almi etc.). Sådana fonder kan i vissa delar betraktas som substitut och konkurrerande stöd som erbjuder ungefär samma typ av tjänst.

Intressant för fortsatta utvärderingar

Fortsättningsvis borde det vara av intresse att inte bara utvärdera kompletterande stöd utan även substituerbara stöd för att få en bättre uppfattning om hur olika delar i de regionala stödsystemen fungerar och om det finns någon övertalighet och ineffektivitet i stödsystemen som byggts över tid. Det finns därmed stöd som kan ses som substitut till varandra, det vill säga att de har ungefär samma målgrupp och samma förväntade utfall, som skulle kunna studeras med vissa justeringar av den metod som i denna studie identifierats. Vad vi då studerar är inte första hand företag som tar emot multipla stöd utan företag som tar emot likartade stöd som tillhandhålls av flera olika stödgivare. Det kan dock förekomma att företag deltar i flera substituerbara stödinsatser där ett företag kan få dubbel eller flerdubbel ersättning för samma insats. Det som ändå är av störst intresse är den relativa effektiviteten av dessa stöd. Exempelvis finns flera stödgivare som erbjuder stöd i form av lån som syftar till att öka tillväxten i företag. Att identifiera konkurrerande stöd samt att studera de relativa effekterna är en utvecklingsmöjlighet. Ur ett policyperspektiv skulle en sådan studie vara av nytta eftersom de relativa effekterna mellan konkurrerande stöd oss veterligen aldrig studerats med det explicita syftet att mäta relativa effekter, dvs. vilket av de konkurrerande stöden som är mest effektivt. Potentiellt kan denna kunskap användas till att effektivisera bland konkurrerande stöd. Det är också en viktig pusselbit i att förstå och få bättre kunskaper om hur olika stödinsatser påverkar de regionala stödsystemen i stort.

1. Inledning

Under 2022 genomförde Tillväxtanalys en effektutvärdering av projekt som blivit beviljade medel av europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) för programperioden 2014–2020.² I Tillväxtanalys utvärdering (2022), liksom i huvuddelen av andra utvärderingar av tillväxt- och näringspolitik, ställs metodologiska krav för att maximera den interna validiteten. Det har inneburit att företag som fått flera stöd systematiskt exkluderats från utvärderingarna eftersom det varit svårt att koppla effekter till det stöd som ska utvärderas. Det har också lett till en situation där kunskap om dessa företag sällan eller aldrig dokumenterats eller diskuterats. Följande studie har därför som syfte att fylla detta kunskapsgap genom att studera företag som fått flera stöd av samma stödgivare.

1.1 Multipla stödmottagare från multipla stödgivare

Det har tidigare kartlagts i vilken grad som deltagande företag i ERUF fått andra typer av stöd.³ I tabell 1 redovisas andelen ERUF företag som fått ta del av andra stöd än ERUF stöd och om dessa ERUF företag även mottagit stöd, åren innan de mottog stöd från ERUF. Kartläggningen visar att över 34 procent av de företag som fick strukturfondsstöd även mottagit andra typer av stöd från olika stödgivare under programperioden 2014–2020. Det är även tydligt att det är många av dessa företag som även mottagit stöd före programperiodens start, det vill säga 17 procent av de företag som deltog i ERUF:s projektinsatser har tidigare mottagit stöd under åren 2010–2013.

Tabell 1 Andelen företag som fått andra stöd än ERUF-stöd i jämförelse med snittet för hela företagspopulationen.

Andra stöd än ERUF	Procent (ERUF företag)		Procent (Icke-ERUF företag)
	2010–2013	2014–2020	2014–2020
Har fått något av de andra stöden ⁽²⁾	17%	34%	0,67%
Tillväxtverket	9%	16%	0,4%
Norrlandsfonden	-	0,7%	0,01%
Energimyndigheten	0,5%	3%	0,03%
Exportkreditnämnden	0,9%	1%	0,04%
Almi	7% ⁽³⁾	14%	1,37%
Vinnova	4%	12%	0,33%

2 Syftet med ERUF är att projektstöd till företag ska bidra till att stärka ekonomisk och social sammanhållning genom att bidra till att utjämna regionala skillnader. ERUF finansierade under den senaste programperioden åtta regionala och ett nationellt program. Insatserna riktas primärt mot att främja regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt. ERUF omfattade 16 miljarder av totalt 67 miljarder under programperioden 2014–2020.

3 Tillväxtanalys 2022:11:01 Deltar företag med tillväxtpotential i företagsstödjande strukturfondsinsatser, Östersund 2022.

Anm: Företagen har fått stöd från Tillväxtverket, Norrlandsfonden, Energimyndigheten, Exportkreditnämnden, Almi eller Vinnova. Almi data för 2011 saknas.

Källa: Tillväxtanalys egna databaser (IFDB och MISS databasen)

Det innebär i stort att det är många företag som deltagit i ERUF:s insatser som är vana, både innan och vid sidan om ERUF:s aktiviteter, att ta del av flera olika stödformer som finns tillgängliga i de regionala stödssystemen generellt.

Tabell 1 visar också att ERUF är ett av flera regionala stöd som är tillgängliga för företag att få stöd ifrån. För företag som mottagit stöd från ERUF har det varit vanligt att komplettera det med andra stöd från Tillväxtverket, Almi eller VINNOVA. Exempelvis stöd i form av regionalt bidrag för företagsutveckling, investeringsbidrag eller transportbidrag. Vi har här att göra med olika kombinationer av regionala stöd som är generella eller selektiva. Generella stöd är exempelvis sänkta socialavgifter och transportbidraget. Selektiva stöd är till exempel det regionala investeringsstödet, sysselsättningsbidraget och bidraget till företagsutveckling. Effekter av olika regionala stödtyper är varierande, men ett selektivt stöd som investeringsstödet har tidigare visat på vissa positiva resultat.⁴

1.2 Koppling till andra regionala stöd hos ERUF företag

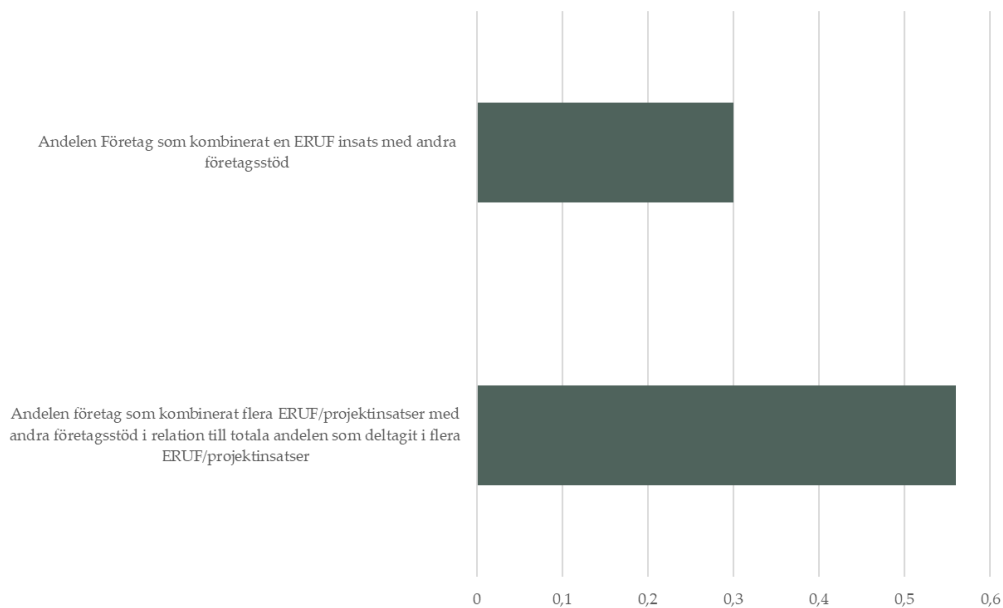
I följande avsnitt är fokus på att studera olika stödkombinationer hos de företag som deltagit i flera projektinsatser inom ramen för ERUF:s aktiviteter. Det är en speciell grupp av företag som skiljer sig från tidigare undersökta population.⁵ Bland annat genom att 55 procent av företagen som deltagit i flera ERUF projektinsatser även har mottagit andra företagsstöd från Tillväxtverket eller VINNOVA. Inkluderas företagsstöd från Almi stiger andelen till nästan 61 procent. Det som problematiserar diskussionen om multipla stöd från olika stödgivare är att företagsstöd (1:1 anslag) kan medfinansieras med hjälp av EU-medel. Det innebär att en region kan ha använt en del av EU-medlen för att finansiera exempelvis ett investeringsstöd direkt riktad mot ett ERUF företag. Vad detta leder till är att det blir mer vanskligt att prata om i vilken grad som vi har olika stödgivare och hur stora finansieringsbidragen är mellan olika stödgivare. Våra registerdata kan inte urskilja hur medfinansieringssituationen ser ut mellan ERUF stöd och företagsstöd (1:1 anslag).⁶ Den starka kopplingen mellan ERUF företag och Tillväxtverkets företagsstöd kan delvis förklaras av sådana aspekter. Det vi ändå kan konstatera är att den population som vi valt att undersöka (företag som deltagit i flera ERUF projekt) är mer van att ta emot olika former av regionala stöd än företag från den tidigare undersökta populationen, det vill säga de företag som deltagit i exakt en projektinsats inom ERUF och ingen annan), se vidare Figur 1.

⁴ Tillväxtfakta 2015, Tillväxt genom stöd, Östersund 2015.

⁵ Resultat visat i effektutvärdering från 2022

⁶ Förbättringar är på gång för att samla upp hela stödbeloppet via systemen. Företagsstöd kan medfinansieras med EU-medel, men i år ligger de registrerade som en ny stödtyp på nivå 1 kallad "Ramprojekt EU 2023–2025" med finansiell källa "Ramprogram EU". Utifrån från våra registerdata (MISS) kan vi se hur stor andel av Tillväxtverkets företagsstöd (1:1 anslag) som var medfinansierade från EU under år 2020. Vi kan konstatera att år 2020 var totalt 8,5 procent av företagsstöden (1:1 anslag) från Tillväxtverket medfinansierade av EU. Studerar vi ett specifikt företagsstöd som regionalt investeringsstöd finner vi att 22,5 procent av dessa var år 2020 medfinansierade av EU medel.

Figur 1 Andelen ERUF företag som deltagit en eller flera projektinsatser och kombinerat det med andra företagsstöd från Tillväxtverket och VINNOVA under programperioden 2014–2020.



Källa: Tillväxtanalysdatabas MISS

För att få mer kunskap om denna grupp och hur företag kombinerat olika stöd med varandra har fokus lagt på gruppen som fått stöd år 2019. Det är mest vanligt att deltagande i ERUF kombineras med andra former av regionala företagsstöd från Tillväxtverket. Framför allt stöd i form av transportbidrag (TRP) eller regionala bidrag till företagsutveckling (FUB).

Genomgången av stödmottagare 2019 visar att den mest vanliga kombinationen är ERUF kombinerat med det regionala bidraget för företagsutveckling. Det senare stödet är riktad mot små och medelstora företag och har utvärderats tidigare av Tillväxtanalys (Tillväxtanalys, 2012). I Tillväxtanalys (2012) konstaterades att insatsen lett till ett ökat förädlingsvärde i relation till den kontrollgrupp som inte fått konsultcheck. Det var dock oklart om det berodde på insatsen eller andra faktorer.⁷

Det är relativt få exempel på att ERUF företagen kombinerar stöd från Tillväxtverket, VINNOVA och Almi samtidigt. Överlag fanns det få exempel år 2019 på att ERUF företagen kombinerades med andra bidrag från VINNOVA. Däremot visade data att ERUF företag kan ha fått stödbidrag från VINNOVA tidigare (två år). En vanligare kombination är att ERUF företagen tidigare fått företagslån (tillväxtlån, innovationslån etc) från Almi. Det är dock en kombination av stödinsatser som sträcker sig över flera år. Vad detta avspeglar är att de regionala stödinsatserna har olika syften i ett företags utveckling. Det är då frågan om att företaget fått kompletterande stöd över tid, flera insatser som är tillväxtorienterade, men ges i olika faser av företagets utveckling och riktar sig till företag som vill växa.

⁷ Ibid

1.3 Stödinsatsernas omfattning

Storleken på de regionala företagsstöden, vid sidan av ERUF, varierar, men är ofta på några hundra tusen kronor medan företagslånen är mer i miljonklassen (ofta några miljoner kronor). Av de 529 undersökta ERUF företag som fått någon annan form av regionalt företagsstöd under år 2019 fick 101 (19 procent) av dessa även ett Almi lån under ett tidigare eller samma år. Endast 10 stycken av dessa 529 kombinerade ett regionalt företagsstöd med att ha tidigare fått ett VINNOVA bidrag. Tabell 2 visar hur varje deltagande ERUF företag använt sig av andra former av regionala företagsstöd än ERUF. Till de 529 enskilda ERUF företagen kopplas totalt 940 stödinsatser utbetalade under år 2019. I snitt innebär det nästan två utbetalda stödinsatser per enskilt företag. Vanligtvis fick företaget ett eller flera beviljade stöd från en och samma stödform, exempelvis flera stödutbetalningar från regionalt bidrag till företagsutveckling (FUB), stöd i form av konsultcheckar och investeringsbidrag under olika tidpunkter på året.

Om företaget fått transportbidrag är det sällsynt att detta kombinerats med annan bidragsform som exempelvis regionalt bidrag till företagsutveckling. Det finns exempel på ERUF företag som fått beviljat transportbidrag och regionalt bidrag till företagsutveckling under samma år men exemplen är få i relation till totala antalet ERUF företag som deltagit i flera stödinsatser.

Tabell 2 Kombinationen av ERUF företag som deltagit i flera projektinsatser och mottagit andra former av företagsstöd från Tillväxtverket under år 2019 (antal).

Bidragsform	Antal företag	Antal stödutbetalningar år 2019
Investeringsbidrag	2	5
Såddlån	3	4
Servicebidrag	6	9
Hemsändningsbidrag	17	18
Såddbidrag	34	52
Transportbidrag	173	425
Regionalt bidrag till företagsutveckling	294	427
Totalt	529	940

Källa: MISS

I Tabell 3 som visar på de kopplingar som finns mellan företag som fått ERUF stöd under programperioden 2014–2020 och stöd från Almi finns en grupp av ERUF företag som mottagit lån från Almi. Det är tydligt att denna grupp av ERUF företag haft tillväxtambitioner eftersom en stor andel av lånen är tillväxt- eller innovationslån. Detta återspeglar återigen att den grupp av multistödsföretag som undersöks är en tillväxtorienterad grupp av företag och att vissa av dem har varit det under en längre tidsperiod. Det är också en grupp av företag som utnyttjar de regionala stödssystemen mera än andra företag för att utvecklas i den riktning som företaget önskar. De flesta

stöden och dess omfattning är knytet till en specifik lokalisering, vilket innebär att alla företag inte har rätt att söka och få de stöd som omnämnds i Tabell 3.

Tabell 3 Kombinationen av ERUF företag som deltagit i flera projektinsatser och mottagit andra former av företagsstöd i form av lån från Almi eller bidrag från VINNOVA under år 2019 (antal).

	ALMI lån	
Låneform	Antal företag	Antal stödutbetalningar år 2019
Garanti för räkningskredit/bankgaranti	2	2
Mikrolån	4	7
Exportlån Almi	5	6
Innovationslån	16	34
Nya Mikrolånet	17	32
Tillväxtlån för innovativa företag	20	43
Företagslån	37	103
Totalt	101	236

Källa: MISS

Att uttala sig om kombinationer över ett flertal år ligger utanför ramarna för detta projekt, men en sådan kartläggning skulle kunna visa på intressanta progressioner och vägar till eventuell framgång eller misslyckanden via regionala stödsystem. Framför allt gällande kompletterande stöd med flera olika stödgivare. Utifrån data är det tydligt att företag nyttjar stödsystemen i olika grad och att de företag som tidigt integrerats i stödsystemen har kunnat nyttja flera olika typer av stöd under företagets skilda utvecklingsfaser. Det är dock stöd som företag har fått över en längre tidsperiod och sträcker sig över flera år.

Hur mycket stöd som varje enskilt företag får varierar stort beroende på storlek etc. Om företaget även mottagit ett transportbidrag har sådana företag mottagit relativt stora stödbelopp vid sidan om ERUF insatserna. Ett sätt att ge en mer rättvisande bild av hur stora stöd som enskilda företag mottar vid sidan om ERUF stödet är möjligt genom att gruppera de olika stödmottagarna i olika stödutbetalningsklasser. ERUF företagen har därför delats in i ett antal stödklasser baserat på hur mycket de har totalt fått utbetalt under 2019 (2019) från stödförmen regionalt bidrag till företagsutveckling.

Tabell 4 visar att hälften av ERUF företagen som deltagit i multipla stödinsatser har fått utbetalt belopp som understiger 500 000 kronor från regionalt bidrag till företagsutveckling. Resterande 50 procent av ERUF företagen har fått utbetalt mer än 500 000 kronor under samma år.

Tabell 4 Utbetalt belopp inom regionalt bidrag till företagsutveckling, 2019 med fokus på de företag som deltagit i flera projektinsatser inom ramen för ERUF:s aktiviteter.

Utbetalning i stöd (kr)	<200 000	200 000>	500 000>	>1 000 000
		500 000	1 000 000	
Antal företag	78	63	52	89
Andel företag	0,28	0,22	0,18	0,32

Anm: Delat in stödbeloppen i olika klasser, det vill säga det är 78 företag som fått utbetalt belopp som är lägre än 200 000 kronor under 2019 och så vidare. FUB = Regionalt bidrag till företagsutveckling

Källa: MISS

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att företag som fått flera stöd inom ERUF 2014–2020 är en speciellt intressant grupp att studera. Det är en grupp av företag som vill växa och i den processen har de tagit del av flera av de regionala stödsystemens möjligheter. Om olika typer av stöd från andra stödgivare inkluderas kommer man uppnå ansevärd stödnivåer. Exempelvis om företaget kombinerat ERUF stöd med stöd från regionalt bidrag från företagsutveckling (FUB) kommer det bli ett betydande extra stödbidrag för många deltagande ERUF företag. Har de mottagit flera sådana stöd under programperioden 2014–2020 eller deltagit i fler än två projektinsatser inom ramen för ERUF:s verksamhet ökar stödbidragen markant per deltagande företag.

1.4 Avgränsningar och undersökningsobjekt

Denna kartläggning och effektutvärdering har av resursmässiga skäl avgränsats till ERUF 2014–2020, tematiska insatsområde 3. Genom att använda redan uppkodade data från utvärderingen av ERUF (Tillväxtanalys, 2022), som lämpade sig väl för att ta det första steget för att hantera multipla stöd, har projektet kunnat avgränsas i tid. Att notera projektet inte haft ambition eller möjlighet att studera stöd från multipla stödgivare, något som är en naturlig fortsättning av den metodutvecklande delen av detta projektet.

I Tabell 5 redovisas hur många av de deltagande företagen som deltagit i en eller flera projektinsatser under programperioden 2014–2020.

Tabell 5 Fördelningen av hur många projektinsatser som ERUF företag deltagit i under programperioden 2014–2020 (antal och procent).

Antal projekt per företag	Frekvens	Procent
1	18 280	79,79%
2	3032	13,23%
3	960	4,19%
4	364	1,59%
5	142	0,62%
6	72	0,31%
7	32	0,14%
8	15	0,07%
9	5	0,02%
10 och fler	6	0,03%
Totalt	22910	100

Källa: Tillväxtanalys egna databaser (IFDB och MISS databasen)

Nästan 80 procent av företagen har deltagit i en projektinsats och cirka 20 procent av företagen har deltagit i två eller flera projektinsatser under programperioden. Det innebär att 20 procent av deltagande företag exkluderades vid förra utvärderingen på grund av att de har deltagit i flera projektinsatser. De flesta av företagen som deltagit i flera projektinsatser har gjort det inom ramen för samma tematiska insatsområde (se Tillväxtanalys, 2022).

Det finns således en relativt stor grupp av deltagande företag som är multipla stödmottagare som medvetet exkluderats från tidigare effektutvärdering. Målet med denna utvärderingsstudie är att den ska bidra med ökade kunskaper om den speciella grupp av företag som deltar i multipla stödinsatser inom ramen för ERUF:s aktiviteter samt identifiera och testa metoder för att hantera utvärderingsproblemet vid multipla stöd. Med multipla stöd avses i huvudsak deltagande i två eller fler av ERUF:s projektinsatser.

1.5 Syfte och frågeställningar

Rapportens huvudsyfte är således att få mer kunskap om företagen som deltagit i flera projektinsatser under ERUF programperiod 2014–2020 samt att identifiera och tillämpa metoder för effektmätning på denna grupp. Följande frågeställningar är i fokus:

- Vad kännetecknar de företag som deltagit i flera projektinsatser under programperioden 2014–2020?
- På vilket sätt kombinerar deltagande företag sina projektinsatser och finns det någon gemensam logik bakom att delta i flera insatser?
- Går det att uppskatta totalsumman för stödinsatserna för gruppen av företag som tagit del av multipla stöd?
- Går det att mäta effekten av att företag får mer än ett stöd?

1.6 Disposition

I kapitel 2 görs en fördjupning i varför företag tar emot flera stöd och deltar i flera projektinsatser. Vidare beskrivs i vilken grad som projektinsatserna är kompletterande för de företag som deltagit i flera projektinsatser under programperioden 2014–2020. Kapitel 2 avslutas med att diskutera insatskostnaderna med att delta i flera projektinsatser. I kapitel 3 sker en fördjupning i vilka företagen är som deltagit i flera projektinsatser och vad som specifikt kännetecknar denna specifika företagspopulation. Slutligen i kapitel 4 beskrivs metoder och resultat från effektutvärderingen och rapporten avslutas med reflektioner kring resultaten i kapitel 5.

2. Varför väljer ERUF-företag att delta i flera projektinsatser?

2.1 Stödsökande – en aktivitet för lågproduktiva företag?

I dagsläget är kunskap om företagens strategier att söka stöd, selektiva stöd eller offentligt sponsrade innovations- och tillväxtprogram begränsad. Detta gäller också frågan om varför vissa företag inte väljer att söka stöd. Gustavsson et al. (2019) är ett undantag där författarna explicit ställer frågan om vad som driver företagen att söka stöd. Författarna använder registerbaserade analyser av de företag som tar både ett och flera stöd och skattar sannolikheten för företag att ta stöd, vilka benämns som subventionsentreprenörer.⁸ Den teoretiska utgångspunkten i Gustavsson et al. (2019) är att alternativkostnaden för att söka bidrag, dvs. kostnaden för att omfördela arbetskraft från produktivt arbete till bidragssökande, är högre för produktiva företag än för mindre produktiva företag. För dessa mindre produktiva företag är det således lönsamt att bedriva bidragssökande verksamhet jämfört med marknadsproduktion. Följaktligen kommer det leda till att fler lågproduktiva företag väljer att söka bidrag. Deras modell testas på data om selektiva innovations- och tillväxtinriktade program och hur stödföretagens egenskaper såsom produktivitet, löner och kompetensintensitet, påverkar ett företags sannolikhet att bli subventionerad. Resultaten tyder på att de företag som får subventioner i snitt har lägre produktivitet och högre kompetensintensitet än företag som inte söker stöd, det vill säga stödföretagen har en stor andel arbetstagare med högre utbildning.⁹ I artikeln lyfter författarna också att problematiken blir tydligare i samband med att man går ifrån att studera företag som tar enskilt stöd till att studera företag som tar emot flera stöd. Vad författarna pekar på är att det kan finnas inom den grupp av företag som tar emot flera stöd en inte obetydlig grupp av företag som är specialiserade på att söka bidrag, på bekostnad av marknadsproduktion. Författarna pekar också på att de problem som stöden är satta att lösa, exempelvis att hantera marknadsmisslyckanden, på längre sikt kan leda till ökad förekomst av stödentreprenörer. Något de menade var ännu tydligare för företag som söker och tar emot multipla stöd. Till vissa delar finner Tillväxtanalys (2022) motsvarande resultat vad gäller ERUF, det vill säga företag som mottagit ERUF stöd har en högre utbildningsnivå generellt sett än andra jämförbara företag som ej mottagit stöd, dock finns inga indikationer på att stödföretagen skulle ha en lägre produktivitet, snarare tvärtom.¹⁰ Det kan vara frågan om att det är andra alternativa mekanismer som påverkar; de företag som söker fler stöd är mer i behov av kapital för att kunna förverkliga sin fulla potential än de som söker mindre stöd. Det innebär att företaget som söker flera stöd har ett faktiskt behov av externa stöd för att kunna bli mer produktiva.

Oavsett om den uppfattningen är korrekt eller ej så har det i tidigare undersökningar kunnat konstateras att tidigare erfarenheter av offentliga stöd är positivt korrelerat med

⁸ Anders Gustavsson & Patrik Gustavsson Tingvall & Daniel Halvarsson, Subsidy Entrepreneurs: an Inquiry into Firms Seeking Public Grants, *Journal of Industry, Competition and Trade*, 2019:20.

⁹ Anders Gustavsson & Patrik Gustavsson Tingvall & Daniel Halvarsson, Subsidy Entrepreneurs: an Inquiry into Firms Seeking Public Grants, *Journal of Industry, Competition and Trade*, 2019:20.

¹⁰ Tillväxtanalys 2022:11 Vilken effekt har ERUF för svenska företag, Östersund 2022.

att få stöd.¹¹ Det vill säga att företag som tillskansat sig kunskaper om att söka stöd och erfarenheterna av att ha deltagit i en stödinsats är viktiga beslutsunderlag för ett företag för att söka nya offentliga stöd. Det borde även gälla för de företag som söker flera stöd. Ett av grundmotiven för ett företag att söka stöd är för att de vill utveckla sin verksamhet med hjälp av exempelvis finansiering, rådgivning eller investeringsstöd. När företaget väl är inne i stödsystemen och fått stöd som är förknippat med positiva erfarenheter kommer sannolikheten öka i takt med att de lär sig och dessutom får mer information om vad de kan söka för stöd. Den alternativkostnad som utgör utgångspunkten för resonemanget i Gustavsson et al. (2019), minskar på så sätt i takt med att de blir bättre över tid på att söka stöd och förstå hur stödsystemen fungerar.

Vid sidan om detta finns det ett antal andra skäl till varför företag deltar i flera insatser inom specifikt ERUF. Ett skäl kan vara att företaget själv uppfattar flera projektinsatser som kompletterande och viktiga för företagets egna utveckling och målsättning med att delta. Ett annat skäl kan ha att göra med de som driver projekten och att de vill få med erfarna och kompetenta företag i deras egna projektinsatser. Många projektinsatser inom ERUF har som mål att bygga kluster, stärka befintliga företagsnätverk i en region inte bara inom en bransch utan även mellan näraliggande branscher. I sådana insatser kan det vara viktigt att få med nyckelaktörer i det privata näringslivet som är erfarna och kan hjälpa andra aktörer att utvecklas i rätt riktning. I mera perifera områden kan det även vara fråga om en bristsituation och att det finns för få företag i relation till antal projekt som man vill driva och därav kommer samma företag att delta i flera projektinsatser.

I dagsläget finns det således fler frågor än svar och att det är öppet för olika tolkningar eftersom det rör två olika processer som pågår över en längre tidperiod. Å ena sidan, baserat på Gustavsson et al. (2019), företag som får stöd och utvecklas i produktiva termer kommer att lämna stödsökande för mera produktiva insatser medan andra företag som utvecklas sämre kommer att förbli stödsökande över tid. Det innebär att de företag som förblir lågproduktiva kommer att allokera mera resurser för att söka bidrag medan de stödföretag som uppnår hög produktivitetstillväxt kommer att välja bort framtida bidragssökande. Å andra sidan kommer den ansvariga myndigheten som ger ut stöd till företag att påverka sammansättningen av stödföretag över tid genom att stödja lovande tillväxtföretag i högre grad än svagare företag. Något som kan motverka att sammansättningen av stödföretag över tid kommer att domineras av lågproduktiva företag.

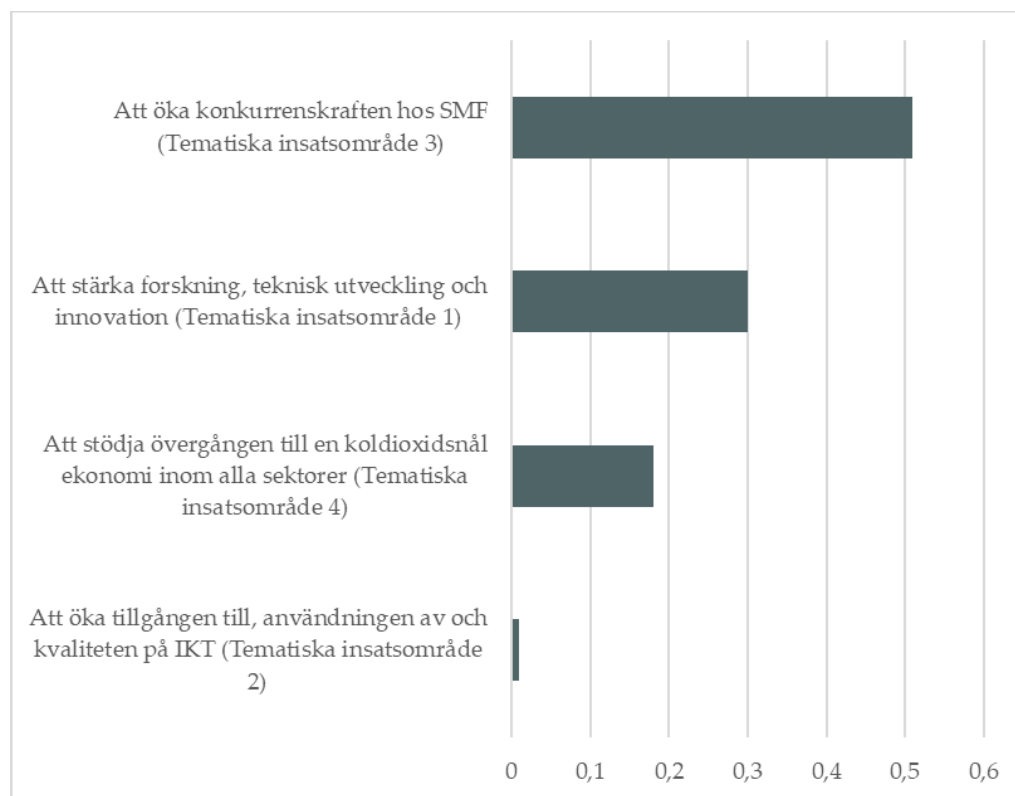
2.2 Inom vilka insatsområden inom ERUF finner vi deltagande i multipla projektinsatser

Figur 2 visar att ERUF företag som deltagit i flera projektinsatser finns framför allt inom tematiska insatsområde 3. Det är ett tematiskt insatsområde som i hög grad haft fokus på att bidra med insatser för att stärka befintliga företagens tillväxt och konkurrenskraft samt internationalisering. Det är också ett tematiskt insatsområde som vi valt att fokusera på i vår effektutvärdering av deltagande i multipla projektinsatser. Vidare förekommer

¹¹ Hussinger, K. (2008) R&D and subsidies at the firm level: an application of parametric and semiparametric two-step selection models, *Journal of Applied Econometrics*, 23(6): 729-747

många multipla projektinsatser inom tematiska insatsområde 1, där insatserna varit riktade mot att hjälpa företagen med att ta fram nya innovationer med hjälp av forskning- och utvecklingsinsatser. Det innebär att vanligtvis har deltagande företag kombinerat i första hand projektinsatser inom eller mellan tematiska insatsområde 1 och 3 under programperioden 2014–2020. I Figur 2 har vi fördelat alla multipla projektinsatserna på de mest förekommande tematiska insatsområdena.

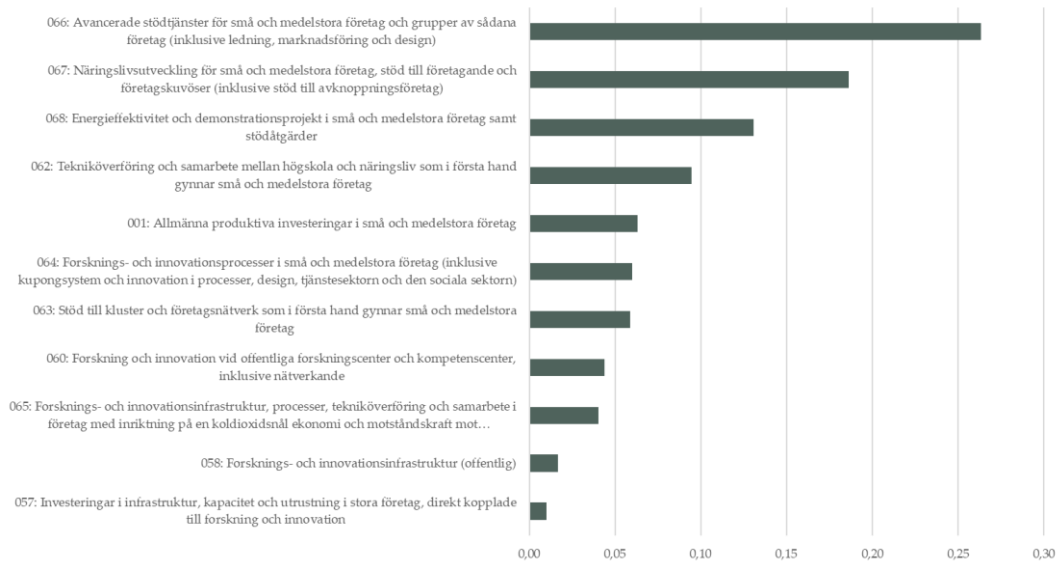
Figur 2 Företag som deltagit i multipla projektinsatser och hur dessa projektinsatser fördelar sig på tematiska insatsområden, 2014–2020 (andel)



Källa: Tillväxtanalys databas MISS

I Figur 3 ges en mera detaljerad beskrivning av de mest förekommande multipla projektinsatserna som ERUF företag deltagit i under programperioden 2014–2020.

Figur 3 Företag som deltagit i multipla projektinsatser och hur dessa insatser fördelar sig på mera specifika insatsområden, 2014–2020 (andel).



Källa: Tillväxtanalys databas MISS

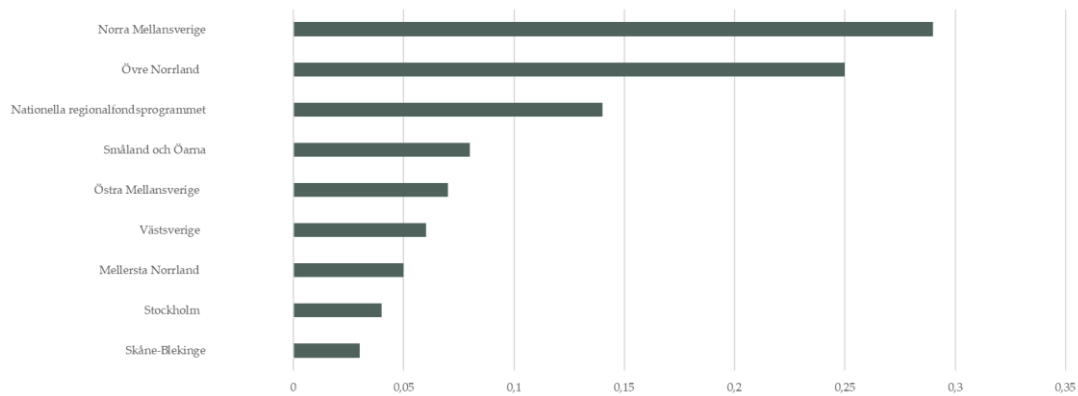
Figur 3 visar att de två vanligaste insatsområdena som deltagande i multipla projektinsatser förekommer inom är relaterat till avancerade stödtjänster för små och medelstora företag samt till insatsområdet näringslivsutveckling för små och medelstora företag. Dessa två insatsområden ligger båda under tematiska insatsområde 3. Insatser som ryms inom insatsområdet avancerade stödtjänster för små och medelstora företag kan vara följande:

- insatser som är riktade mot att öka små och medelstora företags exportmognad,
- insatser för främjande av företagsetableringar och internationella investeringar,
- insatser för ökad jämställdhet, mångfald och branschbredd,
- insatser för att stärka entreprenörskap och utvecklande av affärsmodeller,
- insatser som främjar diversifiering i näringslivet och korsbefrukning mellan branscher på ett nytt sätt.

Det innebär att många av insatserna inom detta insatsområde är mer riktat mot företag som har tillväxtpotential och är större, mer mogna och etablerade och befinner sig i en fas där företagen vill utveckla och expandera sin verksamhet på nya marknader. I tematiska insatsområde 1 hittar vi mer vanligt förekommande insatsområden inom tekniköverföring och samarbete mellan högskola och näringsliv inriktad mot små och medelstora företag samt forskning och innovationsprocesser i små och medelstora företag. Insatserna är främst inriktade på att stärka små och medelstora företags innovationsförmåga. Vidare framgår att det inte bara är frågan om direkta stödinsatser till företagen utan även indirekta stödinsatser där företagen deltar i projektinsatser som är klusterbyggande och bidrar till stärkt samverkan med forskningsaktörer.

I Figur 4 beskrivs hur koncentrationen av multipla stödinsatser ser ut utifrån ett geografiskt perspektiv.

Figur 4 ERUF företag som deltagit i flera projektinsatser fördelat på programområde, 2014–2020 (andel)



Källa: Tillväxtanalys databas MISS

Det som är mest tydligt utifrån Figur 4 är att deltagande företag har varit lokaliserade till framför allt programområdena Norra Mellansverige och Övre Norrland. Det framgår även av Figur 4 att deltagande i multipel projektinsats inte är lika vanligt förekommande inom programområden lokaliserade till storstadsregioner. Det innebär i stort att den största andelen av företag som fått multipla stödinsatser är koncentrerade till de två nordligaste belägna programområdena. Skälen till denna koncentration är inte klarlagda, men ett skäl kan vara att det är stora resurser och många projektinsatser som genomförs i sådana områden och det kan finnas en viss brist på företag, vilket får till konsekvens att om projekten ska innehålla ett visst antal företag så behöver vissa företag delta i flera projekt. En metodologisk bieffekt av det som beskrivs ovan är att det blir svårare att kunna hitta jämförbara företag i motsvarande områden och som kan ingå i jämförelsegruppen (företag med endast en "projektinsats").

3. Vad vet vi om ERUF-företag som deltar i flera projektinsatser?

3.1 Företagens kombinationer av stöd

Eftersom det inte har gjorts en liknande utvärderingsstudie tidigare är kunskaperna bristfälliga kring hur företagen kombinerar sina insatser och om själva kombinationen av insatser kan ses som kompletterande och på så sätt ha en effekt på det enskilda företaget. Vi har valt att effektutvärdera tematiska insatsområde 3 och därav har vi fokuserat extra på hur ERUF företag kombinerat sitt deltagande i olika projektinsatser inom just det temat. Den mest vanliga är att kombinera två projektinsatser med varandra^{12 13 14}

Det är tydligt att projektkombinationerna kan innehålla olika målsättningar och på så sätt mindre kompletterande utifrån att de är direkt riktade mot att stärka företagens konkurrenskraft och tillväxt. På lång sikt är dessa projektinsatser mer eller mindre kompletterande, men effektkedjan ser olika ut i projekten och påverkar på så sätt när man kan förvänta sig att insatsen ska ge effekt. I många fall kan det krävas fler insatser i framtiden för att detta ska ge en effekt. Det företagen möter och kombinerar blir i slutändan någon form av en främjande insats med en direkt insats riktad mot det individuella företaget. Främjande insatser är indirekta stöd och är ofta resurser som läggs på systemfrämjande insatser med fokus på att skapa bättre förutsättningar för en grupp av företag som deltar. Främjande insatserna är på så sätt inte direkt styrande eller rådgivande utan kan ses mera som en möjlighet för kunskapsöverföring mellan deltagande företag som kan utnyttjas mer eller mindre grad. Insatsen är på så sätt inte lika skarp och anpassad till det individuella företaget som ett direkt stöd kan vara. Det är denna kombination av samverkansinsatser och direkta insatser riktade mot det individuella företaget som på så sätt utvärderas när man fokuserar på de företag som deltagit i två projektinsatser inom ramen för ERUF:s aktiviteter.

Exempelvis är det vanligt inom insatsområdet avancerade stödtjänster för små och medelstora företag att deltagande företag kombinerar projekt, där ett av projekten är inriktat mot att stödja företagande generellt i regionen, eller i en specifik bransch med fokus på att främja branschens lönsamhet och innovationsgrad. Den formen av samverkansprojekt kombineras sedan med en projektinsats med fokus på att stödja det individuella företaget med olika stödfunktioner. Stödfunktioner för att öka digitalisering, affärs- och marknadsutveckling samt omvärldskunskaper. Här genomförs olika projektinsatser för att stärka det individuella företaget samt mera generella insatser för att gynna de lokala företagens tillväxt och utveckling inom en specifik bransch.¹⁵ Ett deltagande i två projektinsatser kommer då innebära att man kombinerar en samverkansinsats med en individuellt inriktad insats.

¹² Följande avsnitt är en fördjupning i hur ERUF företag kombinerat två projektinsatser inom tematiska insatsområde 3 lokaliserade till programområdet Norra Mellansverige.

¹³ Vi har inte till avsikt att kartlägga och åskådliggöra alla varianter av kombinationer som kan förekomma, snarare ge exempel på vanliga stödkombinationer.

¹⁴ Se vidare kapitel 2 och figur 4 för att få en bättre uppfattning om vilka dessa insatsområdena är.

¹⁵ Tillväxtverket och Tillväxtanalys egna databaser (MISS och IFDB)

Det är även vanligt inom andra insatsområden (Näringslivsutveckling för små och medelstora företag) att kombinera samverkansprojekt med mer individuellt inriktade projekt. Exempelvis kan deltagande företag kombinera en samverkansinsats som är inriktad mot internationalisering och stärkande av företagets export med en annan projektinsats som syftar till att specifikt stärka företagsledningens förmåga att utveckla företaget och bli mera konkurrenskraftigt via rådgivning och utbildningsinsatser. Ett sådant kompletterande projekt kan ibland även ha en vinkling mot företagsledare som är yngre eller kvinnor. En annan återkommande kombination är att kombinera föregående nämnda projekt med ett samverkansprojekt som fokuserar på inkluderande och hållbar tillväxt. Exempelvis ett jämställdhetsprojekt med fokus på att ta fram statistik och bidra med omvärldsanalys.¹⁶

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns en viss variation kring hur deltagande ERUF företag kombinerar sina projektinsatser. Vissa projektkombinationer är mer direkt tillväxtorienterade och andra är det på längre sikt. Ett jämställdhetsprojekt kan bidra till tillväxt på längre sikt, men om projektet inte är direkt riktat mot att förändra företaget utan mer mot att uppmärksamma de problem som finns kommer de att behövas fler insatser innan de får genomslag på företaget.

3.2 Kombinationer av stöd och företagsstorlek

I förra avsnittet studerades den mest typiska kombinationen i våra data, det vill säga deltagande företag som kombinerar två projektinsatser med varandra. I följande avsnitt fördjupas sökandet i andra former av kombinationer med fokus på företag som deltagit i fler än tre projektinsatser under programperioden 2014–2020. Här undersöks framför allt om det är några skillnader i hur företaget kombinerar sitt deltagande om man har varit med i många projektinsatser och om det påverkas av företagets storlek.

Det som är mest tydligt för de ERUF företag som deltar i många projektinsatser är att de deltar i:

- många projekt som är innovationsinriktade och i samverkan med högre lärosäten
- många projekt som är innovationsinriktade utifrån ett specifikt tema (hållbar omställning), specifik teknik eller inom en specifik näring/bransch.
- många projekt som är kommersiellt och internationellt inriktade mot att finna nya marknader samt lokalt orienterade projekt för att öka regionens attraktionskraft.

Det är även tydligt att de projektinsatser som mikro (1–9 anställda), små (10–49 anställda) och medelstora (50–249 anställda) företag kombinerar är relativt likartade i sin karaktär. Det som skiljer mest är nog att större företag inte i lika hög utsträckning begränsar sitt deltagande till den egna regionen (programområde) och att de är mera intresserade av att delta i projekt som berör expansion och internationalisering. Med det sagt är det omöjligt att beskriva alla typer av kombinationer som finns i våra data, snarare har målet varit att försöka hitta specifika drag i de projektkombinationer som har förekommit. Jämfört med att ha varit med i en projektinsats kommer effektkedjan i att ha varit med i flera projektinsatser att bli mer komplicerad och lång innan man når sina effektmål, det vill säga stärkt konkurrenskraft och tillväxt. Men det är inte ologiskt att tänka sig att flera behandlingar (deltagande i flera olika projektinsatser) skulle kunna ge större effekt på

¹⁶ Tillväxtverket och Tillväxtanalys egna databaser (MISS och IFDB)

företaget än om det endast deltog i en projektinsats. Främst utifrån att det i första hand är frågan om att ge olika former av kunskapsstöd och mer kunskap bör vara bättre än mindre. Det innebär att det är den utökade kunskapsöverföringen och länken mellan olika företag som kan ge en extra effekt. Vidare i faktarutan ges mera information och exempel på hur mikro, små och medelstora företag har kombinerat sitt deltagande i olika projektinsatser.

Mikroföretag som kombinerat fler än tre projektinsatser

Mikroföretagen deltar ofta i två tematiska insatsområden (ofta kombineras tematiska insatsområde 1 med 3) men deltagande sker även i projektinsatser som äger rum inom samma programområde. På en mer detaljerad nivå kombineras avancerade stödtjänster för små och medelstora företag med exempelvis näringsutveckling för små och medelstora företag eller med tekniköverföring och samarbete med högskola och näringsliv eller med projektinsatser som ryms inom insatsområdet allmänna produktiva investeringar i små och medelstora företag. I konkreta termer innebär det att ett mikroföretag kan kombinera flera olika typer av innovationsinsatser vid ett högre lärosäte. Exempelvis labbaktiviteter, inkubatoraktiviteter, regionalt plattformarbete för innovationer samt företagsstöd. Ibland kan projekten hänga ihop utifrån ett gemensamt tema, exempelvis hållbar omställning med en ambition att utveckla företaget och ta fram mera miljövänliga produkter och leverantörskedjor samt stärka företagets energieffektiviseringar. Ett annat viktigt område som mikroföretag har deltagit i är projekt med fokus på kapacitetsuppbyggnad i regionen samt projektinsatser som är riktade mot design och affärsutveckling för expansion.

Småföretag som kombinerat fler än tre projektinsatser

I stort hittar vi samma typer av kombinationer av projektinsatser inom gruppen småföretag (10–49 anställda) som för gruppen mikroföretag (1–9 anställda). Samma tendenser som för mikroföretagen återfinns inom gruppen småföretag, det vill säga företagen är med i kompletterande och närliggande projektinsatser. Småföretagen är ofta med i flera projektinsatser som har nära anknytning till olika typer av innovativa insatser. Exempelvis projekt som kretsar kring labbverksamhet på högre lärosäten, tekniköverföring och andra former av samverkan mellan näringsliv och akademi. Flera projektinsatser kan vara innovationsorienterade och temainriktade mot hållbarhet med fokus på innovativa miljöer för hållbar logistik och produktion, hållbara leverantörskedjor, energieffektiviseringar samt insatser för att stärka tillväxten i hållbara företag. En annan vanlig kombination är att företag deltar i flera projektinsatser som är nära knutna till en bransch eller en viss näring. Det innebär i konkreta termer att ett företag kan kombinera och delta i flera projektinsatser som är nära knutna till turismnäringen med fokus på att vara med i insatser för att stödja destination och utveckla besöksnäringen, delta i rådgivningsinsatser och insatser som bidrar till att stödja en internationell utveckling. Det är tydligt att det finns en samhörighet mellan projektinsatserna som de deltagande småföretagen är med i. Liksom för mikroföretagen har småföretagen ett stort intresse av att delta i flera insatser som är riktade mot att stärka företagets innovativa förmåga.

Medelstora företag som kombinerat fler än tre projektinsatser

Även inom denna grupp hittar vi likartade kombinationer som hos de mindre företagen, men det är mer tydligt att expansion/internationalisering och grön omställning är mera centralt inom denna grupp av företag. Det innebär att företagets vilja att utveckla företagets tillväxt och konkurrenskraft har gått mera i hand med deltagande i projektinsatser som är fokuserade på energieffektiviseringar och grön omställning. En vanlig kombination av projektinsatser för ett medelstort företag var att delta i ett projekt med fokus på hållbarhet, ett projekt med fokus på internationalisering och innovationer samt ett projekt med syfte att stärka destinationen och hur man kan öka attraktionskraften för platsen. Tillväxt utifrån ett hållbarhetsperspektiv är därför ett relevant inslag och påverkar hur man kombinerat och valt att delta i olika projektinsatser. Ett problem i sammanhanget är att datateckningen runt energieffektiviseringar är bristfällig varför effektmätningar som har ett sådant syfte är svårt att genomföra. Men även för denna grupp är den slutgiltiga målsättningen att stärka företagets konkurrenskraft och tillväxt men i samklang med en grön strukturomvandling.

3.3 Koncernföretagens roll i ERUF:s multipla stödinsatser

När ett företag deltar i flera projektinsatser kan de utvecklas till att bli centrala aktörer för kunskapsöverföring mellan företag och på så sätt bli centrala noder i arbetet med att bygga nya företagsnätverk och constellationer. Om företagen utöver detta är relativt framgångsrika med hög innovationskapacitet kommer dess betydelse att vara ännu större i formeringen av nya nätverk. Koncernföretagen som deltar i flera projektinsatser har därmed en framträdande position i dessa multipla stödinsatser och kan ses som nyckelaktörer som bidrar med central kunskapsöverföring mellan olika typer av projektinsatser. I tidigare avsnitt har vi påpekat att ett företag som är en del av en koncern kan ses som ett företag som redan till mångt och mycket har lyckats - ett bra mått på att ett tillväxtföretag nått framgång är att det i slutändan blir uppköpt av en större koncern med helt andra resurser tillgängliga. Det finns därför skäl till att lyfta ut denna grupp av företag och se i vilken omfattningen och på vilket sätt som de deltagit i ERUF:s projektinsatser. Dessa företag har inte bara en tillväxtpotential utan fyller även en viktig nätverksfunktion i projektinsatserna. Det vill säga de är med i projektinsatser för att de är kvalitetsföretag som kan ge både kunskaper, erfarenheter och vara viktiga motorer för andra företag att utvecklas i en projektinsats. Vi kommer därför fördjupa oss vidare i dessa koncernföretag som deltar i flera projektinsatser och var de är lokaliserade i olika delar av landet.

Ett av de mest tydliga dragen hos den grupp av ERUF stödda företag som fått flera stöd är att många företag tillhör en koncern.

Tabell 6 Andel deltagande koncernföretag fördelat utifrån om de deltagit i en, två eller fler projektinsatser under programperioden 2014–2020.

	Alla deltagande ERUF företag	Alla deltagande ERUF företag som deltagit i minst två projektinsatser	Alla deltagande ERUF företag som deltagit i minst tre projektinsatser
Andel koncernföretag	30%	42%	58%
Andel icke-koncernföretag	70%	58%	42%
Totalt	100%	100%	100%

Tabell 6 visar att det en större andel koncerner som är med i multipla stödinsatser än i enskilda insatser. Vi har koncentrerat följande avsnitt till att studera närmare de koncerner som har deltagit i många projektinsatser, det vill säga minst tre projektinsatser.

För att få en bättre uppfattning om koncernföretagen har koncernföretagen delats in i två storleksklasser, mer och mindre än 250 anställda.

3.4 Deltagande av större koncernföretag (mer än 250 anställda) i ERUF:s multipla stödinsatser

I bilaga, figur 18–20 beskrivs företagspopulationen av större koncerner som har deltagit i multipla insatser. Resultaten visar på att nästan 100 större koncerner med i snitt 2000 anställda har varit med i flera projektinsatser¹⁷ under programperioden 2014–2020. De flesta av dessa koncerner är stora koncerner och lokaliserade till Stockholms kommun. Vid sidan om detta finns en större andel koncerner lokaliserade till större Norrlandsstäder. I stort påvisar resultaten att vi har ett deltagande av större koncerner, nationellt framträdande industriaktörer som har deltagit i ett flertal projektinsatser under programperioden 2014–2020. Det vi har är en stark geografisk länk till större koncernföretag som är lokaliserade till Stockholm och till tjänsteinriktade branscher. En central övergripande målsättning för ERUF och för de olika programområdena har varit att stärka regioners kunskapsintensiva tjänstesektor under programperioden. Branschfördelningen mellan de olika större koncernerna som har deltagit återspeglar denna prioritering då de större koncernerna i många fall varit kopplade till kunskapsintensiva branscher som arkitekt och teknisk konsultverksamhet, dataprogrammering samt datakonsultverksamhet. Utöver detta finns ett större antal deltagande stora koncerner från pappers- och pappersvarutillverkningen samt tillverkning av övriga maskiner.

3.5 Deltagande av mindre koncernföretag (färre än 250 anställda) i ERUF:s multipla stödinsatser

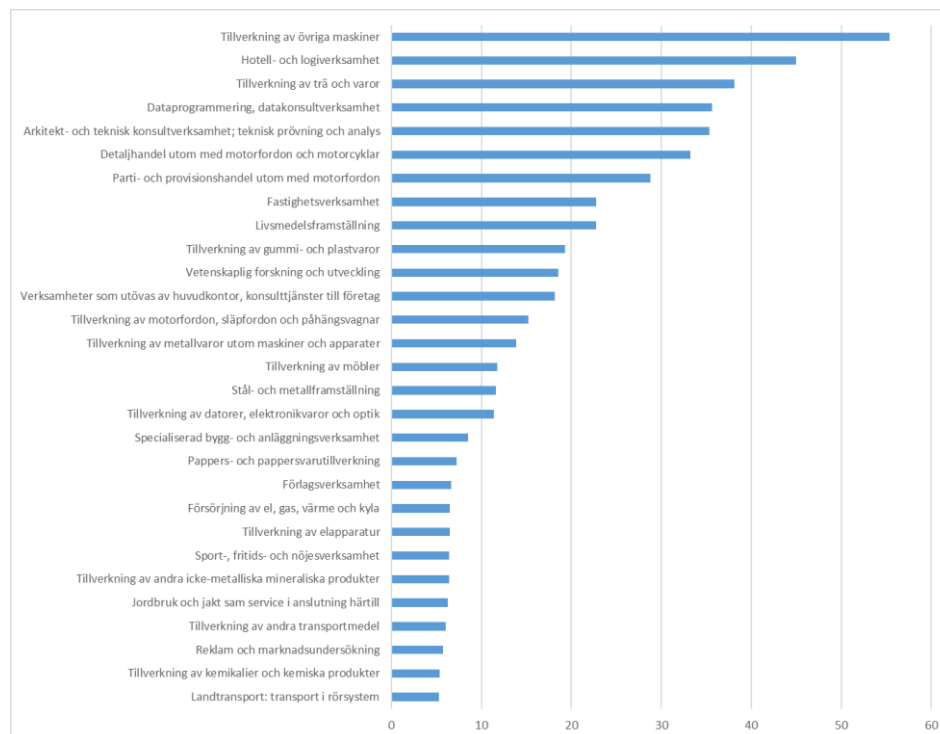
I gruppen mindre koncerner (färre än 250 anställda) har totalt över 800 mindre koncernföretag deltagit i multipla stödinsatser (fler än två projektinsatser) under

¹⁷ Det vill säga fler än två projektinsatser

programperioden och i olika programområden.¹⁸ Dessa mindre koncernföretag har i genomsnitt färre än 50 anställda, men variationen i antal anställda är stor.

Det finns en viss överrepresentation av små koncerner från Stockholms kommun, men vi ser samtidigt att det är många mindre koncernföretag som deltagit i multipla stödinsatser som är från Skellefteå, Luleå, Piteå och Umeå kommun. På länsnivå finner vi många deltagande mindre koncerner från Dalarna, Västerbotten, Norrbotten och Värmlands län (se bilaga, Figur 16). **Fel! Hittar inte referenskälla.** visar de mindre koncernernas fördelning på branschnivå.

Figur 5 Antal deltagande koncernföretag med mindre än 250 anställda fördelat på bransch (i snitt under programperioden).



Anm: Vad som redovisas i figuren är totala antalet deltagande koncernföretag som varit med i fler än två projektinsatser under programperioden 2014–2020.

Källa: IFDB och MISS

De flesta mindre koncernföretag finns i branscherna tillverkning av övriga maskiner och tillverkning av trä och varor samt inom vissa kunskapsintensiva branscher inom tjänstesektorn som dataprogrammering, datakonsultverksamhet och arkitekt- och teknisk konsultverksamhet etc. Dessutom finns en hel del deltagande mindre koncerner inom hotell- och logiverksamhet och detaljhandeln.

Sammanfattningsvis visar resultaten att många mindre koncerner som deltagit i multipla projektinsatser har varit kopplade till tillverkningsindustrin och kunskapsintensiva

¹⁸ I bilagan beskrivs företagspopulationen som tillhör en mindre koncern som har deltagit i multipla stödinsatser under programperioden 2014–2020.

branscher. De mindre tillverkande koncernföretagen är främst lokaliserade till Dalarnas och Västerbottens län (se bilaga, Figur 16 och Tabell 13).

3.6 Icke-koncernföretagens roll i ERUF:s multipla stödinsatser

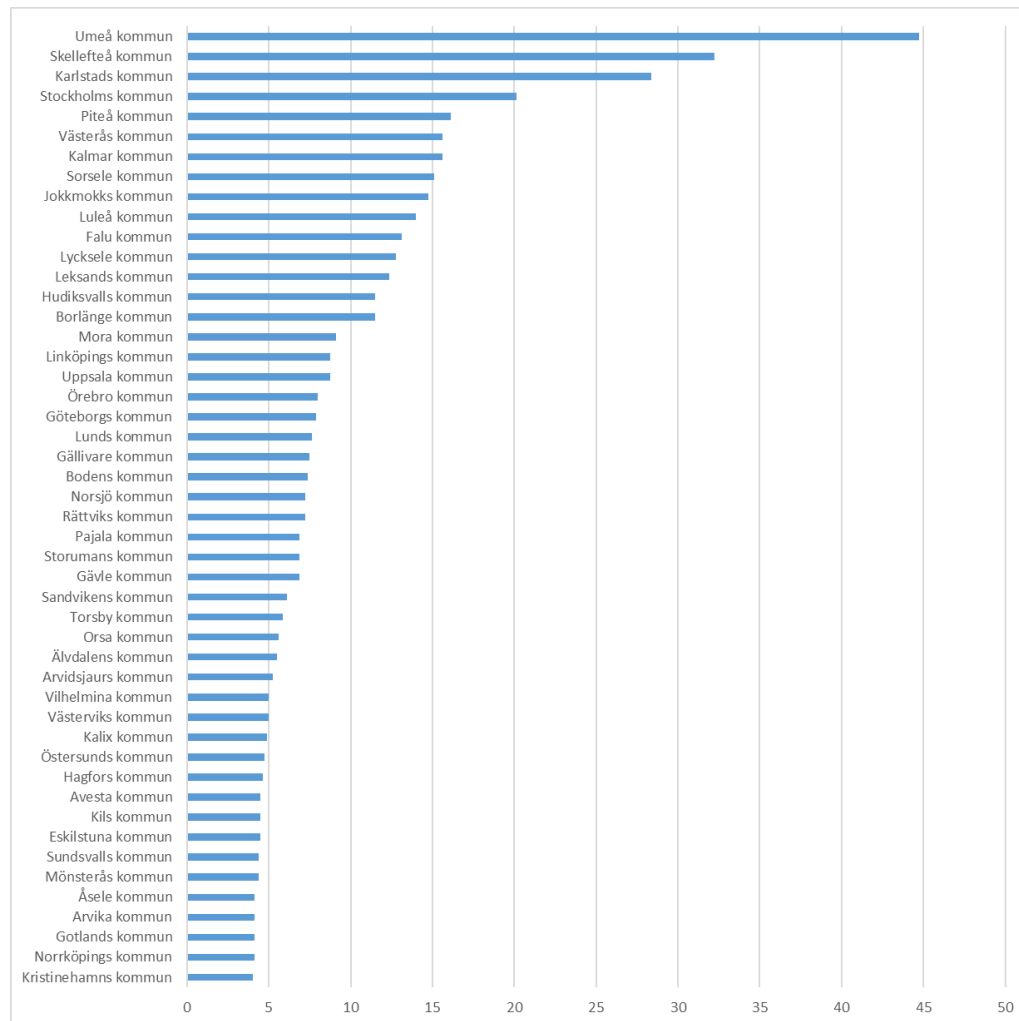
För att se närmare på om det finns några kopplingar mellan koncernföretag som deltagit i flera projektinsatser och icke-koncernföretag har vi även följt upp gruppen icke-koncernföretag som deltagit i fler än två projektinsatser. Icke koncernföretag har inte, som kan antas för koncernföretag, några formella nätverk att förlita sig till. En central del i ERUF:s projektaktiviteter är att stimulera och etablera nya klusterbildningar och nätverk. Det kan därför vara rimligt att anta att ERUF-projekten är mer betydelsefulla för icke-koncernföretag då de får samverka och dela erfarenheter med andra företag i samma bransch.

Resultaten visar att deltagande icke-koncerner i snitt har färre antal anställda än gruppen mindre koncerner. Det är dock inte frågan om ett deltagande av de allra minsta, snarare ett deltagande av en grupp av småföretag med cirka 25–35 anställda i snitt under programperioden. Se vidare bilaga figur 23 och 24.

Många av dessa företag är koncentrerade till Umeå, Skellefteå och Karlstads kommun (se Figur 6). På länsnivå finns ett likartat lokaliseringmönster hos deltagande icke-koncerner som för deltagande koncerner med färre än 250 anställda, det vill säga, många företag lokaliserade till Västerbotten, Norrbotten, Värmland och Dalarnas län (se bilaga, Figur 17). Det innebär att många av de mindre icke-koncernföretagen och koncernföretagen i hög grad har varit koncentrerade till samma geografiska områden under programperioden vilket stärker uppfattningen att flertalet av dessa företag kan ha haft en starkare anknytning till varandra.¹⁹

¹⁹ I bilagan finns fler figurer som beskriver företagspopulationen som ej tillhör en koncern som deltagit i multipla stödinsatser under programperioden 2014–2020.

Figur 6 Antal deltagande icke-koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) fördelat på kommuner (i snitt under programperioden).



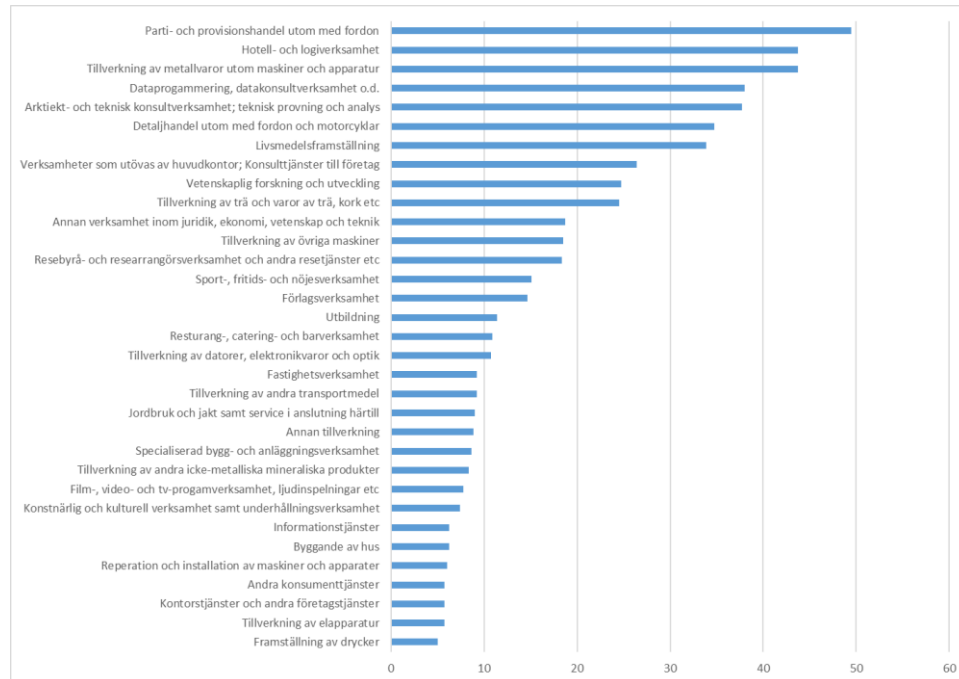
Anm: Ett urval av de kommuner som haft flest deltagande icke-koncerner i snitt under programperioden.

Källa: IFDB och MISS

Koncernbeskrivningarna visar i stort utifrån ett nätverksperspektiv att ERUF insatserna medfört ett deltagande av relativt små och stora koncerner i olika delar av landet inom framför allt tillverkning och vissa tjänstebaserade branscher, från mera avancerade tjänstenärningar till mindre avancerade tjänstenärningar inom turism. Vid sidan om detta finner vi ett aktivt deltagande av icke-koncernföretag inom samma branscher och geografiska lokalisering. Det förefaller som om vissa norrlandslän, samt Värmlands län och Dalarnas län har varit mer framträdande i detta avseende. Det är dock svårt att bedöma om dessa områden har kommit längre i att formera branschkluster än andra områden. Det vi kan säga är att data ändå indikerar en nätverksambition från ERUF:s sida att stärka företagens utveckling inom specifika branscher. Att företagen har deltagit i olika samverkansinsatser med andra typer av företag och med olika erfarenheter och utveckling gör även denna form av effektutvärdering som vi har planerat mer intressant, inte bara utifrån ett multistödsperspektiv, men även utifrån ett nätverksperspektiv där fokus inom ramen för ERUF insatser är att få till en bredare företagsutveckling med hjälp

av ökad samverkan mellan näringslivets aktörer och samverkan mellan näringslivets aktörer och akademi.

Figur 7 Antal deltagande icke-koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) fördelade på bransch (i snitt under programperioden).



Källa: IFDB och MISS

3.7 ERUF:s insatsutgifter för deltagande i flera projektinsatser

I den tidigare effektutvärderingen av ERUF (2022)²⁰ skattades snittstödet för en projektinsats till ca. 60 000 kr. Det i snitt utbetalda stödet jämfördes därefter med snitteffekten på deltagande företags nettoomsättning (129 000 kr), förädlingsvärde (57 000 kr) och antal anställda (+0,79). Utifrån en sådan jämförelse förefaller projektinsatserna tillräckligt effektiva, åtminstone i jämförelse med effekten på nettoomsättning, för att kunna motivera insatsen. På projektnivå är effektiviteten och projektstöden varierande, vilket innebär att det finns inslag av både effektiva och ineffektiva insatser under programperioden 2014–2020.

Ovan beräknades ett snittstöd per deltagande företag till ca. 60 000 kr. Om denna antas vara linjärt beroende av antal projekt skulle insatskostnaden per deltagande företag som deltagit i flera projektinsatser öka i takt enligt följande Tabell 7

²⁰ Tillväxtanalys (2022). *Ger företagsstödande strukturfondsinsatser tillväxt och ökad konkurrenskraft i små och medelstora företag?* PM 2022:11. Tillväxtanalys: Östersund

Tabell 7 Insatskostnad per deltagande företag i snitt (kr)

Antal projektinsatser	Stödinsats per deltagande företag (kr)
Deltagande i en projektinsats	60 000
Deltagande i två projektinsatser	120 000
Deltagande i tre projektinsatser	180 000
Deltagande i fyra projektinsatser	240 000
Deltagande i fem projektinsatser	300 000
Deltagande i sex projektinsatser	360 000
Deltagande i sju projektinsatser	420 000
Deltagande i åtta projektinsatser	480 000
Deltagande i nio projektinsatser	540 000
Deltagande i tio projektinsatser	600 000
Deltagande i elva projektinsatser	660 000
Deltagande i tolv projektinsatser	720 000
Deltagande i tretton projektinsatser	780 000

Källa: Tillväxtanalys (2022). Ger företagsstödjande strukturfondsinsatser tillväxt och ökad konkurrenskraft i små och medelstora företag? PM 2022:11. Tillväxtanalys: Östersund

Stödbeloppet kan dock variera en hel del beroende på vilka projektinsatser som ett företag deltar i. Om ett företag deltar i två forsknings- eller innovationsprojekt vid ett eller två universitet stiger stödinsatsen per deltagande företag relativt snabbt till uppemot 1 miljon kronor. Generellt gäller att innovationsinriktade insatser som har en universitetsförankring är dyrare projekt än andra projekt. Genomgången om hur deltagande ERUF företag kombinerat projektinsatser visar att det är många projekt som är innovationsinriktade och därav stiger stödbeloppet snabbt i relation till andra projekt. Oavsett om det går att göra en mer eller mindre exakt skattning av stödbeloppen per deltagande företag ger det ett riktmärke på vad ERUF:s insatskostnader är för företag som deltagit i flera projektinsatser under programperioden 2014–2020.

4. Effekter av att få flera stöd – en metodologisk utmaning

Tillväxtanalys har tidigare utvärderat effekterna av insatser riktade mot företag som deltagit i ERUF:s insatser under programperioden 2014–2020.²¹ I de utvärderingarna undersöktes effekter inom tematiska insatsområde 1, 3 och 4. Resultaten visade att projektinsatserna inom tematiska insatsområde 3 lett till positiva signifikanta effekter på företagets nettoomsättning, förädlingsvärde och antalet anställda. De resultaten i utvärderingen var avgränsade till företag som deltog i en enskild projektinsats varför företag som fått mer än ett stöd eller andra stöd exkluderats. De undersökta utfallsvariablerna är centrala för ERUF:s övergripande mål, framför allt projektinsatser som stärker företagets konkurrenskraft på lång sikt.

Denna studie adresserar en delgrupp av de tidigare exkluderade företagen och målet har varit att identifiera och tillämpa en metod som kan användas för att utvärdera en situation där samma företag varit med i flera projektinsatser. Utifrån ett effektutvärderingsperspektiv är således målet att gå ifrån den traditionella utvärderingsfrågan, där en behandling studeras, till att studera om fler än en behandling har, i detta fall, haft ytterligare effekt på deltagande företag.

Av praktiska och resursmässiga skäl har studien avgränsats till att studera effekter på de företag som deltagit i flera projektinsatser inom tematiska insatsområde 3. Inom tematiska insatsområde 3 är fokus att få befintliga företag att växa och bli mera konkurrenskraftiga via nya produkter, nya strategier för att växa, eller nya samarbeten med andra leverantörer, kunder samt via en bättre förmåga att få tillgång till nya internationella marknader. För att hantera det faktum att stöden ges vid olika tidpunkter så har ett tidsfönster omfattande hela programperioden använts. Före perioden kommer således att utgöras av data från före 2014. Detta är en svaghet eftersom det i Tillväxtanalys (2022) kunde konstateras att det finns en tidsheterogenitet, men det är också en nödvändighet för det problem som studeras här. Detta på grund av att de multipla stöden givits under hela programperioden. För företag som exempelvis fått två stöd så finns det två stöd år. Vidare har studien begränsats till gruppen av företag som fått ett, två eller fler än tre stöd. Referensen utgörs av gruppen som fått ett stöd, för vilken signifikanta positiva effekter är identifierade (Tillväxtanalys, 2022). Frågan som analyseras är därför om mer än ett stöd (mer än en projektinsats) ger ytterligare positiva effekter.

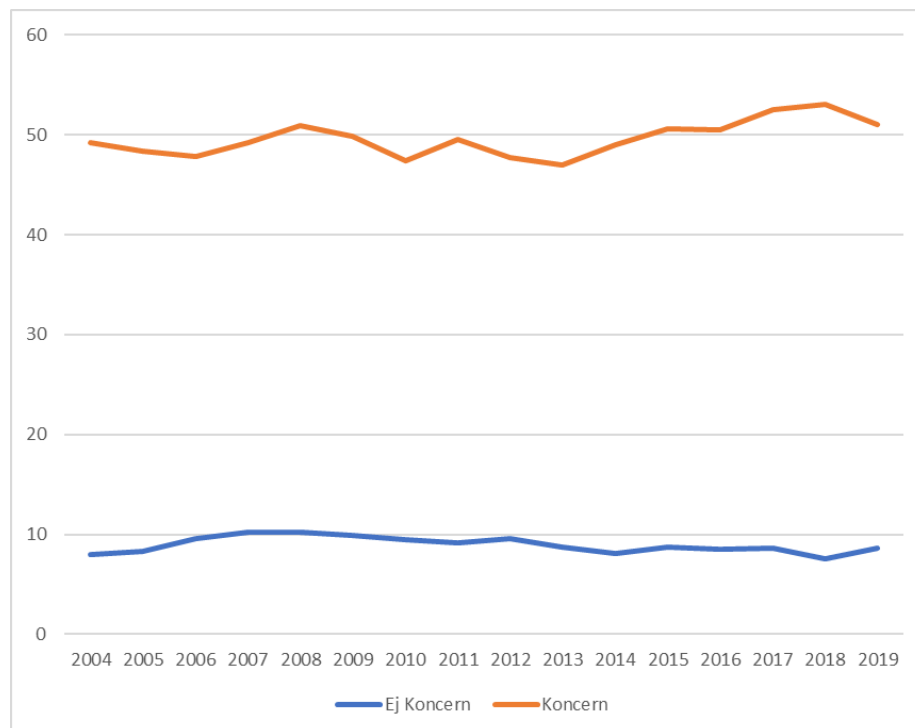
4.1 En beskrivning av utfallsvariablernas utveckling

I följande avsnitt har en fördjupad beskrivning gjorts av de utfall som används i effektutvärderingen, dvs. omsättning, förädlingsvärde och sysselsättning för företagen som deltagit i flera projektinsatser inom ERUF tematiskt område 3. Alla siffror är i fasta priser med 2014 som basår. För att få en bättre bild av utvecklingen har fördelningar gjorts på företagets storlek inom gruppen små och medelstora företag samt fördelat på koncernföretag kontra icke-koncernföretag. I Figur 8 visas utvecklingen av det

²¹ Tillväxtanalys 2022:11 Ger företagsstödande strukturfondsinsatser tillväxt och ökad konkurrenskraft i små och medelstora företag, Östersund 2022.

genomsnittliga antalet anställda fördelat på koncern respektive icke koncernföretag för gruppen av företag som har mindre än 250 anställda.

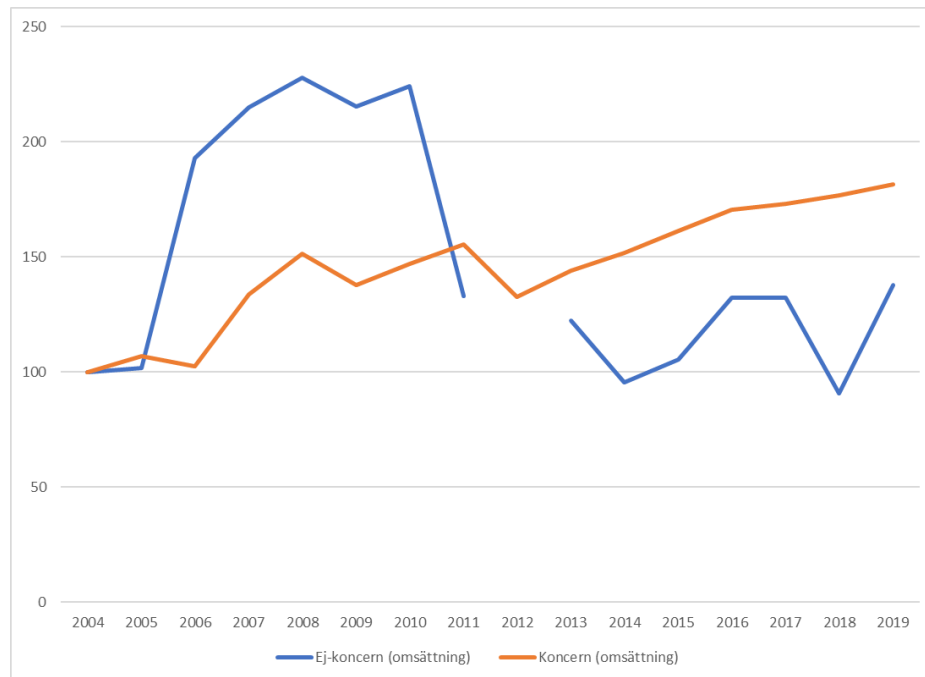
Figur 8 Antal anställda (snitt) i ERUF företag (i gruppen mindre än 250 anställda) som deltagit i flera projektinsatser fördelat på koncern och icke-koncern under perioden 2004–2019.



Källa: IFDB och MISS

Figur 8 visar att antalet snittanställda i de två olika företagsgrupperna är i stort sett oförändrade över perioden 2004–2019. Det finns en marginell ökning i genomsnittligt antal anställda i koncernföretagen, från 2013 och framåt, men överlag är förändringarna små. Förändringar i företagens sysselsättning är i grunden en viktig tillväxtvariabel, men inom ramen för ERUF finns en prioritering mot att i första hand öka företagets konkurrenskraft, vilket kan innebära att det ibland finns målkonflikter mellan att stärka företagets produktivitet kontra öka antalet anställda i företaget. I Figur 9 redovisas den genomsnittliga omsättningsutvecklingen för företag med mindre än 250 anställda fördelat på koncern- respektive icke koncernföretag.

Figur 9 Genomsnittlig omsättningsutveckling i ERUF företag (mindre än 250 anställda) som deltagit i flera projektinsatser fördelat på koncern och icke-koncern under perioden 2004–2019 (index, basår= 2004).

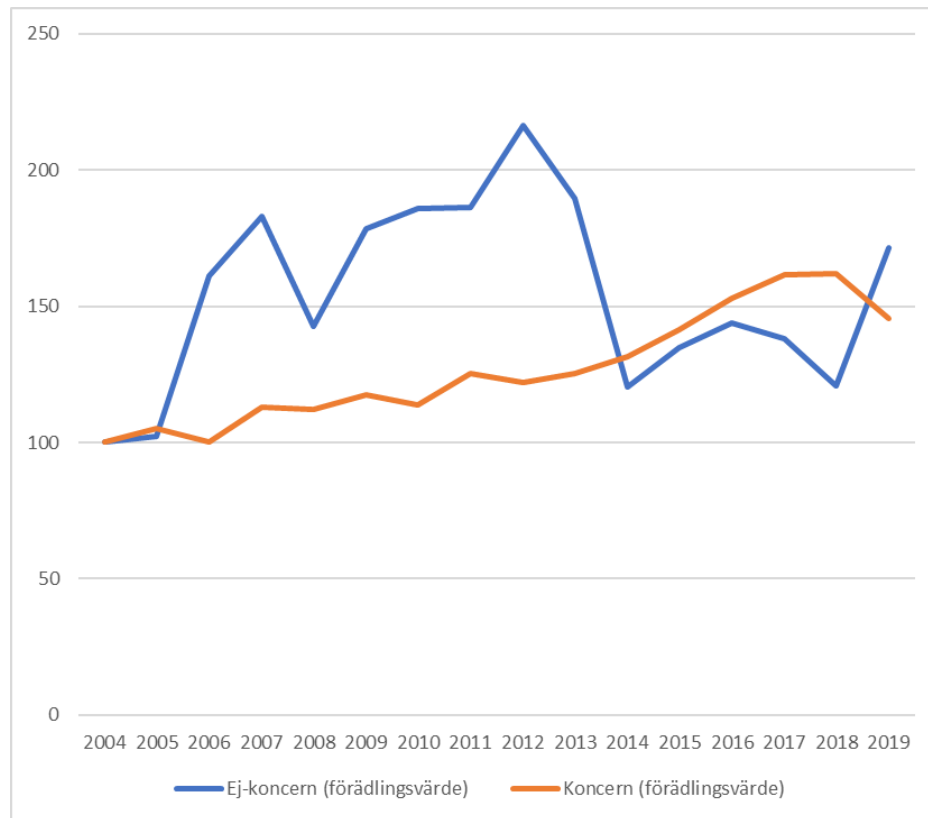


Anm: Data på 2012 års siffror på icke-koncerners omsättning skiljer sig på ett sådant extremt sätt från de andra att vi tagit bort den.

Källa: IFDB och MISS

Figur 9 visar att små- och medelstora koncernföretag med undantag från något enskilt år haft en positiv och stabil omsättningsutveckling över tid. För gruppen icke-koncernföretag ser vi en stark omsättningsutveckling från 2005 och fram till finanskrisen. Sett över hela perioden har omsättningsutvecklingen fluktuerat mera över tid för gruppen icke-koncerner. Vi kan se en mer markant nedgång i omsättningsutvecklingen för icke-koncerner från 2010 fram till 2014, men sedan har det skett en återhämtning och en relativt stabil omsättningsutveckling under perioden 2014–2019, med undantag för år 2018. Sett över hela perioden är snittomsättningen år 2019 38 procent högre än 2004 för icke-koncerner och 82 procent högre för koncerner. Vi kan genom dessa siffror få en uppfattning om hur deltagande koncerner och icke-koncerner har utvecklats före och under programperioden 2014–2020. Det är uppenbart utifrån ett omsättningsperspektiv att icke-koncernerna haft en tuffare resa och att finanskrisen har slagit hårdare på den gruppens utveckling än på koncerngruppen. Den så kallade "behandlingsperioden" eller programperioden 2014–2020 kan ses som en återhämtningsfas för gruppen deltagande icke-koncerner och den fasen har i procentuella omsättningssiffror varit snabbare än för koncerngruppen fram till år 2019. Figur 10 visar på den genomsnittliga utvecklingen av förädlingsvärdet under perioden 2014–2019 för små och medelstora företag fördelat på koncern respektive icke koncernföretag.

Figur 10 Förädlingsvärdets utveckling (snitt) i ERUF företag (mindre än 250 anställda) som deltagit i flera projektinsatser fördelat på koncern och icke-koncern under perioden 2004–2019 (index basår=2004).



Källa: IFDB och MISS

Utvecklingen för koncernföretag vad gäller förädlingsvärde, som visas i Figur 10, visar på en tydlig och stabil ökning åtminstone fram till 2018. Koncernföretagens omsättning och förädlingsvärde följer samma stabila utvecklingsmönster över tid. Dock har omsättningens utveckling för koncernföretagen varit något starkare än förädlingsvärdets utveckling sett över hela perioden. Jämför vi detta med gruppen icke-koncerner som deltagit i ERUF:s insatser finner vi en mera turbulent utveckling av förädlingsvärdet sett över hela perioden, med en kraftfull ökning i förädlingsvärdet under perioden 2005–2012 för gruppen icke-koncerner. Sedan har vi en markant nedgång i förädlingsvärdet under åren 2013 och 2014 för att sedan återhämta sig och utvecklas i positiv riktning fram till 2019. Vi kan även här se likartade utvecklingsmönster hos icke-koncernernas omsättning och förädlingsvärde. Dock är utvecklingen i icke-koncernernas förädlingsvärde mera positivt än i deras omsättning. Sett över hela perioden är förädlingsvärdet i snitt år 2019 72 procent högre än 2004 för icke-koncerner och 46 procent högre för koncerner. Vi kan genom dessa siffror få en uppfattning om hur deltagande koncerner och icke-koncerner har utvecklats före och under programperioden 2014–2020. Det vi ser utifrån ett förädlingsvärdeperspektiv är att icke-koncernerna haft en turbulent men ändå stark utveckling i förädlingsvärdet sett över perioden 2004–2019. Den så kallade "behandlingsperioden" eller programperioden 2014–2020 kan ses som en återhämtningsfas för gruppen deltagande icke-koncerner och den fasan har i procentuella förädlingsvärdesiffror varit snabbare än för koncerngruppen fram till år 2019.

Sammantaget ger Figur 8–10 en ganska klar bild. Små och medelstora företag som deltagit i flera projektinsatser och tillhör en koncern har haft en positiv och stabil utveckling i princip över hela perioden. Små och medelstora företag som deltagit i flera projektinsatser och inte tillhör en koncern har haft en mera fluktuerande utveckling. Omsättningsutvecklingen har inte varit lika stark i den gruppen som för koncernerna. Däremot har icke-koncernernas utveckling i förädlingsvärde varit mera imponerande, dock mera fluktuerande än för koncerngruppen. Vad vi kan se utifrån dessa data är att gruppen icke-koncerner har haft en relativt bra förhistoria och förmåga att öka sitt förädlingsvärde under en längre tidsperiod före själva behandlingen och deltagande i ERUF:s projektinsatser under programperioden 2014–2020. Att ett företag ökar sin omsättning kan ha tre orsaker, antingen har nya marknader öppnats, eller kan den existerande marknaden ha ökat i volym eller så har företaget ökat sin konkurrenskraft och därigenom tagit utökade marknadsandelar. Detta ligger väl i linje med de intentioner som gällde inom tematiskt insatsområde 3 för ERUF under programperiod 2014–2020. Att ett företag ökar sitt förädlingsvärde kan åtminstone ha två förklaringar. En första är att företaget vuxit i storlek, en andra att företaget fått en mer dominerande ställning på marknaden och därmed kunnat ändra sin prissättning och en tredje orsak kan vara att företaget genom exempelvis tillgång till ny teknik blivit effektivare. Eftersom antalet anställda varit i princip konstant är det mest troliga att förklaringen går att finna i en mer dominerade ställning och/eller effektivare produktion. Åtminstone det senare kan kopplas till syftet med ERUF projekten.

4.2 Generaliserad propensity score genom Gradient boosted regression

Problemet med att utvärdera effekter för företag som fått flera stöd är inte nytt. Redan i början på 2000-talet utvecklades modeller för att utvärdera effekter av flera stöd, där stöden utgjordes av olika kategorier av stöd som hade samma mål (se exempelvis Imbens, 2000 samt Lechner 2001). Joffe och Rosenbaum (1999) samt Lu et al. (2001). Under den perioden utvecklades modeller för ordningsbestämd behandling (ordinal). Detta generaliserades senare till att omfatta kontinuerlig behandling av Hirano och Imbens (2004). Samtliga dessa generaliseringar av binär behandlingen (behandlad ej behandlad) går under namnet generaliserad propensity score matching (GPSM).

GPSM utgår liksom för traditionell PSM ifrån att hantera selektionen genom att skatta en funktion,

$$p(\text{behandlad} = 1) = f(\mathbf{X})$$

där $\text{behandlad}=1$ indikerar att företaget har fått stöd. Här är f den grundläggande funktionsformen och anpassas utifrån om behandlingen är binär, flerkategorisk eller kontinuerlig. Slutligen är \mathbf{X} en vektor av egenskaper som både påverkar selektion och utfall.²²

Målet för alla matchningsmetoder är att det efter matchning ska finnas en så stor likhet i observerade egenskaper mellan stödföretag och jämförelseföretag att det rimligt att antaga att de jämförelser som görs av resultaten visar på effekter. I litteraturen benämns

²² I den databas som används finns bara information om de som sökt och fått varför det inte går att studera de som sökt men inte fått separat.

detta som identifikation. Identifikationen i denna studie utgår från den identifikationsstrategi som användes i Tillväxtanalys (2022). Detta innebär att historiska data om utfallen samt ett antal variabler som bedömts påverka sannolikheten att företagen söker stöd och som också påverkar de utfallet används i modellen.

Ett grundläggande antagande som görs i alla utvärderingar som baseras på observerade data är att alla väsentliga egenskaper som påverkar selektion och utfall kan observeras (Conditional independence assumption, CIA). Om dessa egenskaper inte kan observeras återstår att använda uppgifter som kan observeras och som har en tillräckligt hög korrelation med dessa egenskaper. Givet att det finns sådana variabler går det att argumentera för att dessa är tillräckliga och resulterar i formuleringen av ett antagande om att så är fallet. Detta antagande kan inte testas och inte sällan får utvärderingar som bygger på observerade data kritik eftersom antagandet i princip alltid kan ifrågasättas. Som nämntes i tidigare avsnitt bygger alla utvärderingar som använder data för att hantera selektionen på två antaganden, det vill säga antaganden om vilka faktorer som behöver ingå i modellen (X) och modellens funktionsformen (f). Det finns alltid en osäkerhet kring grunduppsättningen av egenskaper som är nödvändiga att ha med i modellen och en farhåga att data inte innehåller variabler som kan avspegla dessa egenskaper på ett tillförlitligt sätt. I följande effektutvärdering av multipla stöd görs antagandet att de egenskaper (och valda variabler som relaterar till dessa egenskaper) som ingår i modellen har avgörande betydelse för sannolikheten att söka stöd och att få det

Ett antagande som dock sällan diskuteras är den specifika funktionsformen som används, det vill säga f ovan. Antagandet består av två delar, dels är den relaterad till hur många 'behandlingar' som studeras, dels till hur egenskaperna går in i modellen. I studierna som refereras till i inledningen till detta kapitel är det vanligt att logistisk (multi nomial logit, orded logit) eller normalfördelade fördelningar används (multi nomial probit, orded probit). Vid sidan om detta består högerledet i uttrycket ovan i ett val om hur egenskaperna (X) går in i modellen. Vanligt är att dessa går in som linjära eller loglinjära variabler och valet är ofta subjektivt och baserat på utvärderarens val. För att hitta en modell som ger bättre balans mellan grupperna är det vanligt att olika typer av polynom och interaktioner mellan egenskaper införs och efter varje sådan utvärderas balansen. Detta förfaringsätt är ofta tidsödande och valet att avbryta försöken är ofta subjektivt. Ett alternativ till att manuellt leta efter den funktion som ger bäst balans givet egenskaper som valts ut för att modellera selektionen är att använda en maskininlärningsalgoritm. Metoden har funnits sedan början av 2000-talet (se ex. McCaffrey et al. 2004), men har, oss veterligen, inte använts för policyutvärderingar i en svensk kontext, åtminstone inte inom näringspolitiken. Den algoritm som används i denna studie går under namnet 'Gradient Boosted Regression' (GBR).²³ Gradient boosted regression (GBR) är en

²³ Alla typer av GPSM bygger på två antaganden; alla variabler som påverkar selektion och utfall observeras i data (X) och hur dessa relateras till selektionen antas vara känt (f). GBR låter forskaren ta bort antaganden runt den kända funktionsformen. Istället används MLA där egenskaperna går in i algoritmen i olika former, linjära, polynom, interaktioner etc. Varje steg utvärderas sedan mot balans mellan företag som fått stöd och företag som utgör kontrollgrupp. Konvergens uppnås då inga förbättringar av balansen kan observeras. För att genomföra GBR på ERUF data har TWANG (Toolkit for Weighting and Analysis of Nonequivalent Groups), som utvecklats av RAND corporation (Griffin et al, 2014) använts. TWANG är en STATA applikation som kallar på programvaran R för att genomföra delar av analysen.

maskininlärningsalgoritm som används för att finna den modell som ger den bästa balansen mellan grupperna som ska jämföras. Algoritmen kombinerar flera enkla regressionsmodeller, vanligtvis beslutsträd för att identifiera den modellen. Algoritmen avslutas då det inte går att finna en modell med bättre balans.

4.2.1 Kontrollvariabler för modellen

Kontrollvariabler som används i denna studie är i princip samma som användes i Tillväxtanalys (2022). Kontrollvariablerna är *Hirshman-Herfindahl Index* (HHI), vilket är ett mått på hur dominerande det enskilda företaget är i branschen. Denna är beräknad på *Standard för svensk näringsgrensindelning* (SNI) på den femte och mest finmaskiga nivån. HHI används bland annat för att kontrollera för det enskilda företagens marknadsposition i branschen. Vidare kontrolleras för om företaget tillhör en koncern, och en variabel som indikerar länstillhörighet. Om ett företag tillhör en koncern är det rimligt att anta att detta företag har större möjligheter att driva förändringsarbete finansierat av koncernen, varför sannolikheten att söka medel torde vara lägre. Länstillhörighet används för att kontrollera för regional heterogenitet. Det är troligt att den geografiska hemvisten har betydelse för både utfallen och för sannolikheten att ett företag deltar i ERUF-projekt. För att kontrollera för historiska utfall används data från 2012, det vill säga två år före programperioden som utvärderas. Vidare har eget kapital 2012 inkluderats. Sammanfattningsvis, förutom de historiska utfallen, kontrolleras för bransch på SNI ensiffernivå, marknadsdominans (Herfindahl–Hirschman Index, HHI)²⁴, länstillhörighet samt om företaget tillhör en koncern. Samtliga kontinuerliga kontrollvariabler är standardiserade.

Företag som fått multipla stöd har fått det med olika projektinsatser med olika start- och slutår. Det innebär att det inte finns någon gemensam start- eller slutår för företagets deltagande i olika projektinsatser. För att hantera det har ett tidsfönster som motsvarar programperioden öppnats upp. Detta är en svaghet i designen eftersom det inte går att kontrollera för åren stöden gavs, men också en nödvändighet. De utfallsvariabler som används i effektutvärderingen är förädlingsvärde per anställd samt omsättning per anställd år 2020.

4.3 Resultat

Vid användning av alla typer av matchningsmetoder är det centralt att det efter matchningen finns en balans mellan företag som behandlas och företag som används som kontroll. Resultatpresentationen börjar därför med att redovisa balansen efter att matchning genomförts för att därefter redovisa resultaten av effektskattningarna.

4.3.1 Balans efter matchning

Balansering i Tabell 8 presenteras skillnader mellan stödföretag och kontrollföretag efter att matchning genomförts på basis av GBR. Eftersom en multinomial logit används för de tre grupperna har gruppen som fått ett stöd använts som referens. Det är således två

²⁴ Herfindahl–Hirschman Index definieras som $\left[\frac{\text{Omsättning}_n}{\sum_{n=1}^N \text{Omsättning}_n} \right]^2$, där n är det enskilda

företaget och N är det totala antalet företag i branschen. Ett värde nära 1 innebär att företaget har en stor andel av branschens omsättning, dvs. en dominerande ställning. Om värdet är nära noll har företaget ingen dominerande ställning i branschen.

olika balanskontroller som ska göras. En där resultatet efter matchning jämförs mellan företag som fått ett stöd (kontroll) och de som sökt två eller flera stöd, samt en mellan de som fått ett stöd och de som fått tre eller flera stöd. I Tabell 8 redovisas skillnaderna i egenskaper efter matchning.

Tabell 8 Skillnader i medelvärde mellan stödföretag och kontrollgruppsföretag efter generaliserad propensity score matchning.

	Två stöd	Ett stöd	Skillnad	stat	p
Standardiserad omsättning 2012	-0.027	0.004	0.031*	1.897	0.058
Standardiserat förädlingsvärde 2012	-0.009	0.002	0.011	0.776	0.438
Standardiserat finansiellt eget kapital 2012	-0.035	0.004	0.039**	2.973	0.004
Tillhörde koncern	0.255	0.276	0.021	1.105	0.269
Hirschman-Herfindahl index	58.134	66.76	8.626	0.537	0.591
Tillverkning mm.	0.047	0.053	0.006	0.856	0.392
Reparationer mm.	0.115	0.105	-0.01	-0.777	0.437
Handel mm.	0.035	0.035	0	-0.135	0.892
Transport mm.	0.317	0.321	0.004	0.223	0.824
Finans mm.	0.112	0.096	-0.016	-1.129	0.259
Privat service & data mm.	0.062	0.065	0.003	0.255	0.798
Offentlig service mm.	0.156	0.145	-0.011	-0.716	0.474
Kultur mm.	0.044	0.056	0.012	1.368	0.172
	Tre eller flera stöd	Ett stöd	Skillnad	stat	p
Standardiserad omsättning 2012	-0.022	0.004	0.026	0.781	0.435
Standardiserat förädlingsvärde 2012	-0.015	0.002	0.017	1.162	0.245
Standardiserat eget finansiellt kapital 2012	-0.037	0.004	0.041**	2.578	0.01
Tillhörde koncern	0.289	0.276	-0.013	-0.287	0.774
Hirschman-Herfindahl index	46.118	66.76	20.642	1.548	0.122
Tillverkning mm.	0.006	0.053	0.047	0.311	0.756
Reparationer mm.	0.105	0.105	0	-0.15	0.881
Handel mm.	0.053	0.035	-0.018	-0.834	0.405
Transport mm.	0.257	0.321	0.064	1.15	0.25
Finans mm.	0.099	0.096	-0.003	-0.136	0.892
Privat service & data mm.	0.073	0.065	-0.008	-0.349	0.727
Offentlig service mm.	0.167	0.145	-0.022	-0.662	0.508
Kultur mm.	0.046	0.056	0.01	0.58	0.56

Anm: Kolmogorov-Smirnov (KS) statistics. ** = signifikant på minst 5%, * = signifikant på 10% nivån men inte 5%

Källa: IFDB och MISS

I Tabell 8 sammanfattas resultaten av matchning uttryckt så som skillnader i olika egenskaper efter att matchning genomförts. Referenskategori är företag som enbart erhållit ett stöd och dessa jämförs med gruppen av företag som fått exakt två stöd (första delen av tabell 8) och företagen som fått tre eller fler stöd (andra delen av tabell 8). I Kolumnen 'skillnad' anges hur stor skillnad det är i den aktuella egenskapen efter att matchning har genomförts och målet är att skillnaderna ska vara så små som möjligt. Om det finns skillnader så ska de åtminstone inte vara signifikanta. Som framgår av Tabell 8 är skillnaderna efter matchning små och icke signifikanta för de flesta egenskaperna. Undantaget är för finansiellt eget kapital 2012. Denna egenskap är standardiserad så att minustecken innebär att den matchade gruppen har lägre eget kapital jämfört med hela populationen. Att denna skillnad är signifikant är något bekymmersamt eftersom tillgången till eget finansiellt kapital bör vara en viktig egenskap för att växa. Beräkningar av effekter sker därför med den vetskapen att det kan föreligga skillnader varför dessa även måste kontrolleras för vid beräkning av eventuella effekter.

4.3.2 Skattade effekter

I Tabell 9 redovisas resultaten. Det som undersöks är om det finns skillnader mellan att få ett stöd mot de två andra grupperna, två stöd eller fler än tre stöd. Från det första steget används de predikterade sannolikheterna som vikter för beräkning av effekter (inverse probability weighting, IPW).²⁵

Tabell 9 Effekten av att få mer än ett stöd (ATT)

Utfall (per anställd)	Jämförelse	Effekt	std. fel.	Undre gräns	Övre gräns
Förädlingsvärde 2020	Två vs. ett stöd	-110,83	73,22	-254,56	32,89
Förädlingsvärde 2020	Tre eller fler stöd vs. ett stöd	-135,22	107,78	-346,51	76,03
Omsättning 2020	Två vs. ett stöd	-6,02	158,53	-370,78	250,73
Omsättning 2020	Tre eller fler stöd vs. ett stöd	379,48	707,91	-1008,23	1767,19

Anm: I de regressioner som ligger till grund för effektberäkningarna används även variablerna som använts i första steget som kontrollvariabler. Detta för att kontrollera för kvarvarande obalanser. I Tillväxtanalys (2022) redovisades att effekten av ett stöd för ERUF inom tematiska insatsområde 3, var positivt och signifikanta. När de nu tidigare exkluderade grupperna studeras visar resultaten i tabell 13 att deltagande i fler projektinsatser inte ger några ytterligare signifikanta positiva effekter på vare sig förädlingsvärde eller omsättning per anställd.

Källa: IFDB och MISS

Som framgår av Tabell 9 är inga effekter statistiskt signifikant skilda från noll effekt, vilket således tyder på att fler än ett stöd inte adderar något till de effekter som visades i Tillväxtanalys (2022) för insatser inom tematiska insatsområde tre. Det finns dock några aspekter som måste påpekas. I den analys som genomförts antas att fler stöd är mer stöd och ger mer effekt. Så behöver inte fallet vara. Exempelvis om ett företag får tre stöd om 50 000: - och ett företag får ett stöd om 500 000: - så vore det rimligt att mer stöd, inte fler stöd, ger mer effekter. Detta kan problematisera ytterligare beroende på vad det är för typ av stöd som ges. Är det flera olika typer av kunskapsstöd och inte stöd i form av mera pengar kan effektkedjan bli ännu mer komplicerad. I Tillväxtanalys (2024) används

²⁵ Se exempelvis Hernán & Robins (2024) för en enkel beskrivning.

exempelvis mängden stöd som behandling snarare än antalet stöd. Det som kännetecknar ERUF:s stödaktiviteter är att företagen får i första hand kunskapsstöd och inte stöd i form av ökade resurser. Det innebär att flera stödinsatser (flera behandlingar) inom ramen för ERUF:s verksamhet skulle kunna ge mer effekt än ett stöd (en behandling). Ett annat viktigt påpekande är att det rör sig om en liten population vad gäller tre eller fler stöd. En stor variation i resultaten och få observationer leder till stora konfidensintervall, vilket tydligt visas för effektberäkningen av tre eller flera stöd. En tredje aspekt, som tidigare påpekats, är att den tidsheterogenitet som finns inom ERUF inte har hanterats. Hur detta ska göras är i skrivande stund inte klarlagt i forskningen.

5. Avslutande reflektioner

Vi har fortfarande begränsade kunskaper om företagens strategier att söka stöd, selektiva stöd och offentligt sponsrade innovations- och tillväxtprogram. Vi vet mer om effekterna av statliga subventioner än om drivkrafterna och egenskaperna hos företag som deltar i den här formen av insatser. I samband med att vi nu har undersökt en företagsgrupp som tagit emot många olika former av stödinsatser kan man lätt hamna i en uppfattning att företagets motiv till att delta och ta emot flera stöd drivs av att de finner det relativt lönsamt att bedriva bidragssökande verksamhet jämfört med marknadsproduktion. Vi lyfter i rapporten en tidigare studie som utgått ifrån en modell som tagits fram för bidragssökning för att analysera vilka företag som dras till selektiva innovations- och tillväxtinriktade program. Modellen tar avstamp i alternativkostnaden för att söka bidrag, kostnaden för att omfördela arbetskraft från produktivt arbete till bidragssökande. Det innebär att alternativkostnaden för att söka bidrag är högre för produktiva företag än för mindre produktiva företag. Det innebär att på lång sikt kommer stöd riktas till fel företag och skapar beteenden hos företag som ej är önskvärda.²⁶ Det mindre produktiva företagen kommer att bli kvar i stödsystemen medan de mera produktiva företagen lämnar stödsystemen. Det innebär att företag som får stöd och utvecklas i produktiva termer kommer att lämna stödsökande för mera produktiva insatser medan andra företag som utvecklas sämre kommer att förbli stödsökande över tid. Modellen har dock inte varit användbar i vår studie för att förklara varför företag söker flera stöd. Det vi finner i vår rapport är att ett högt stödsökande är kopplat till relativt framgångsrika företag och inte till lågproduktiva företag, vilket därmed motsäger modellens prediktioner.

Problemet är inte att stöd går till alltför många lågproduktiva företag

Det man ska komma ihåg är att alternativkostnaden för att söka stöd minskar i takt med att företaget lär sig att söka stöd och att den ansvariga myndigheten som ger ut stöd till företag kan påverka sammansättningen och selektionen av stödföretag med sina val och förändringar av val av stödföretag över tid. Finns det ett tydligt mål från den ansvariga myndigheten att främst stödja företag med tillväxtpotential så finns det överhängande chans att de mer lågproduktiva företagen inte kommer att få ta del av stöden. Vi har därmed att göra med en positiv selektion som uppstår i samband med att ansvarig myndighet vill nå specifika grupper av företag som har en större chans att utvecklas än andra företag. Det är tydligt utifrån våra undersökningar av deltagande företag inom ERUF att det har funnits en sådan selektion närvarande under programperioden och som också påverkar resultaten av insatserna. Att det har skett en selektion kan inte ses som något negativt ur ett handläggarperspektiv eftersom det säger något om hur väl insatsen prickat den målgrupp som man vill ska påverkas. Vill man att en speciell insats ska påverka företag med tillväxtpotential, då är det i slutändan bra om insatsen gör det. Vi har också att göra med ett motsatt problem som inte tidigare modell tog upp, det vill säga problemet är inte att stöden går till för många lågproduktiva företag utan att för många stödinsatser möjligtvis går till alltför kvalificerade företag som egentligen inte ska ha stöd för att det snedvrider konkurrensen. Det kan även finnas ett underliggande problem i att det finns för många stödinsatser som är för lika med alltför varierande kvalitet. Vi vet

²⁶ Ibid

dock inte om det är så utan det borde undersökas vidare kring hur stödutbudet ser ut och hur det påverkar i stort det regionala stödsystemet.

Det är relevant men komplicerat att utvärdera multipla stödinsatser

Vi kan konstatera att i dagsläget finns det fler frågor än svar och att det är öppet för olika tolkningar. Det vi ska ha med oss är ändå att den metodologiska problematiken blir tydligare i samband med att man går ifrån att studera företag som tar emot ett enskilt stöd till att studera företag som tar emot flera stöd. Det vi dock kan ta med oss från tidigare studier är att om företaget en gång fått ett stöd så ökar sannolikheten markant att företaget kommer söka och ta emot nya stödinsatser.²⁷ De flesta effektstudierna har varit inriktade på att utvärdera enstaka stödinsatser medan vi vet fortfarande lite om effekterna av flera stödinsatser på kort och lång sikt.²⁸ Framför allt är det mera intressant att utvärdera multipla stödinsatser om man konstaterar att de är komplementära. Det kan också vara värt att ha i bakgrunden att ERUF inte i första hand ger direkta stöd i form av pengar till företagarna utan för det mesta stöd i form av kunskapshöjande insatser. Vad som kan förklara skillnaderna mellan stödsökande framgångsrika och mindre framgångsrika företag är att de möjligtvis söker olika typer av stöd. ERUF är ett regionalt stöd med fokus på tillväxt och kunskapshöjande insatser och sådana stöd har troligtvis en starkare dragningskraft för företag med tillväxtpotential.

Hur ska man se på komplementära stöd inom det regionala stödsystemet?

Frågan är vilka regionala stöd som är mest intressant att ta del av när man väl är inne i stödsystemen? Vi kan se att det finns en koppling mellan Almi och Tillväxtverkets olika företagsstöd med ERUF. Men det är en relativt naturlig koppling eftersom ERUF medel i många fall används för att medfinansiera olika anslag som ryms inom till exempel 1.1 anslagen. Vid sidan av det är det relativt många företag som ändå deltagit i flera projektinsatser inom ramen för ERUF:s verksamhet. Varför företagen valt att delta i flera projektinsatser är svårt att bedöma. Det kan ha att göra med att företaget ser ett värde i att delta i flera projekt för att de bidrar till olika former av kunskapsöverföring. Det kan även ha att göra med att projektledarna vill ha med specifika företag som är attraktiva och därav lockar in företaget in i projektet för att de ska bidra med kunskaper och erfarenheter för andra företag och för att förbättra förutsättningarna för att nå projektets målsättningar. Många projektinsatser har som mål att bygga kluster, stärka befintliga företagsnätverk i en region inte bara inom en bransch utan även mellan näraliggande branscher. I sådana insatser kan det vara viktigt att få med nyckelaktörer i det privata näringslivet som är erfarna och kan hjälpa andra aktörer att utvecklas i rätt riktning. Det blir därmed viktigt att skilja på vilka aktörer/näringsgrupper som påverkas i ett sådant system. Utifrån ett kunskapsöverföringsperspektiv borde de mer erfarna och framgångsrika företagen bidra med kunskaper som de mindre och mer oerfarna företagen har nytta av. Det innebär att stödeffekten borde sökas hos de mindre framgångsrika företagen. Kan till exempel insatserna ge effekt på redan etablerade, framgångsrika och relativt stora företag? Ur ett nätverksperspektiv borde effekterna vara som störst på de mindre etablerade företagen när de får vara med i projekt som bidrar till kunskapsöverföring

²⁷ Se vidare den forskningsgenomgång som genomförts av Gustavsson och Tingvall

²⁸ Anders Gustavsson & Patrik Gustavsson Tingvall & Daniel Halvarsson, Subsidy Entrepreneurs: an Inquiry into Firms Seeking Public Grants, *Journal of Industry, Competition and Trade*, 2019:20.

från mera etablerade företag. Ur ett kunskapsöverföringsperspektiv skulle även samverkan mellan olika branscher/näringar kunna påverka utvecklingen i de skilda branscherna. De mer tillväxtorienterade regionala stödsystemen blir därför mer komplicerat att utvärdera eftersom stödinsatserna kan påverka målgruppen på olika sätt. Det vi tar med oss till nästa gång är att vi borde testa att exkludera de koncernföretag som deltagit i multipla stödinsatser för att se hur det påverkar våra resultat på de mindre framgångsrika företagen och om det överhuvudtaget finns någon effekt som man kan koppla till den kunskapsöverföring som skett i projekten mellan företag och mellan företag och andra aktörer.

I denna studie gjorde vi bedömningen att företagen verkar se ett värde i dessa projektinsatserna och att insatserna förefaller komplettera varandra, dock blir effektkedjan mera komplicerad. Därav kan man tänka sig att fler än en behandling (projektinsats) skulle kunna leda till en större effekt på ett deltagande företag än om företaget endast deltagit i en projektinsats. De långsiktiga utfallsvariablerna är desamma, det vill säga ökad tillväxt och konkurrenskraft, men effektkedjan blir mera komplicerad om de deltar i flera projektinsatser och hur de olika insatserna kommer att påverka företaget på kort och lång sikt. Flera behandlingar (deltagande i flera projektinsatser) kan få en bra effekt på lång sikt, men det är frågan vilka typer av företag som påverkats mest. Ur ett företagsperspektiv behöver man komma till en viss fas i utvecklingen för att insatserna ska få en markant tillväxteffekt. Vad vi kan se utifrån våra data och beskrivningar av deltagande företagens utfallsvariabler över en längre tidsperiod är att de företag som deltagit i multipla stödinsatser är en grupp av företag som tidigare haft en relativt bra utveckling innan de deltog i insatserna, oavsett om de tillhör en koncern eller inte. De är en grupp av små- och medelstora företag med en bra förhistoria, framför allt med tanke på hur företagens förädlingsvärde utvecklats över tid. Detta är centralt för det säger något om att dessa företag har under en längre tid varit intresserade av sin egen produktivitet utveckling och på sätt intresserade av att utveckla företagets konkurrenskraft över tid. Det vi kan konstatera är att detta är en bra förutsättning för företag när de sedan ska ta del av ERUF:s behandling, men samtidigt kan man fråga sig om det från företagets sida alltid varit effektivt att vara med i flera projektinsatser. Varje projektinsats innehåller flera stödinsatser som ska skraddarsys mot de företag som deltar. Att ytterligare delta i en annan projektinsats kanske inte alltid är effektivt för företaget självt, men det kan vara till nytta för andra företag som deltar.

Hur ska resultaten i utvärderingen bedömas?

I vår studie har vi haft som fokus att identifiera vilka företag som deltar i multipla insatser, om sådana insatser har större effekt än andra insatser. Vad vi kan konstatera från våra undersökningar är att vi kan i våra beskrivande data se att både små och medstora koncerner och icke-koncerner haft en relativt stark procentuell snittökning i förädlingsvärdet under en lång period, både före och under behandling. Resultaten är av ett intresse utifrån ett av ERUF:s huvudmål med att stärka företagets konkurrenskraft via ökad kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte med andra företag. När vi sedan har matchat mot kontrollgrupp har vi dock inte kunnat få fram några signifikanta effekter och därav kan vi inte säga någonting om de skillnader som finns är relaterade till den behandling som företagen fått under programperioden. Man skulle kunna säga att fler behandlingar än en har inte gett någon effekt på en mera selekterad och tillväxtorienterad

grupp av företag oavsett om de tillhört en koncern eller inte. Orsaker till detta kan, förutom metodologiska svårigheter att utvärdera en sådan grupp, vara att man kombinerat många innovationsinriktade insatser med varandra och därav blir effektkedjan både längre och mer komplicerad innan det ger utfall på våra utfallsvariabler. Det kan även ha att göra med att behandlingarna i sig inte har tillräckligt stor betydelse och inverkan i relation till andra faktorer på denna grupp av företag. Utvärderingsresultaten ska betraktas som osäkra, snarare vill vi lyfta dem metodologiska landvinningar som vi gjort under resans gång. Rapporten kan ses som ett metodologiskt utvecklingsprojekt, där det varit centralt att undersöka metoder som kan hantera multipla 'treatment'.

I rapporten introduceras en metod som använder machine learning algoritmer – gradient boosted regression (GBR) – för att bestämma funktionsformen för den generaliserade propensity score modellen. Ett potentiellt problem med den analys som presenteras i denna rapport är att vår utgångspunkt har varit att flera stöd borde få större effekt på utfallen. Denna utgångspunkt kan givetvis ifrågasättas. Ett alternativ till de i denna rapport använda metoderna är att använda stödbeloppet som en kontinuerlig behandling och se om mer stöd i kronor ger större effekter. I Tillväxtanalys (2024) presenteras resultat som använder variationer i storleken på stöden, s.k. dose-response' ansats.

Som avslutande reflektion: I denna rapport har vi tillämpat Generaliserad propensity score matchning och tagit hjälp av gradient boosted regression för att hitta den funktionsform som ger bäst balans. Denna metod borde testas på att undersöka skillnader i effekter mellan olika stödgivare. Inom ramen för detta projekt har detta inte varit möjligt, i huvudsak beroende på att 'målfunktionen' för olika stöd måste identifieras. Detta skulle innebära att olika stödgivares stöd riktade mot, exempelvis, tillväxt i företag, skulle kunna ställas mot varandra och därför vara en viktig pusselbit för hur olika stöd ska utformas och vilken stödgivares design ska användas. Baserade på sådana jämförelser skulle även kvalitativa metoder kunna användas för att identifiera varför eventuella effektskillnaderna existerar.

6. Referenser

- Lechner, M. (2001) Identification and estimation of causal effects of multiple treatments under the conditional independence assumption. I M. Lechner, F. Pfeiffer (Red.), *Econometric Evaluation of Active Labour Market Policies in Europe*, pp. 43-58, Physica Verlag, Heidelberg,
- Bia, M. & Mattei, A. (2012). Assessing the effect of the amount of financial aids to Piedmont firms using the generalized propensity score. *Statistical Methods & Applications*, 21(4): 485-516.
- Caliendo, M. & Kopeinig, S. (2008). Some Practical Guidance for the Implementation of Propensity Score Matching, *Journal of economic survey*, 22(1): 31-72
- Griffin, B.A., Ridgeway, G., Morral, A.R., Burgette, L.F., Martin, C., Almirall, D., Ramchand, R., Jaycox, L.H. & McCaffrey, D.F. (2014). *Toolkit for Weighting and Analysis of Nonequivalent Groups (TWANG)*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, <http://www.rand.org/statistics/twang>.
- Hirano K, Imbens G (2004) The propensity score with continuous treatment. In: Gelman A, Meng XL (Red) *Applied bayesian modelling and causal inference from missing data perspectives*. Wiley, New York
- Hussinger, K. (2008). R&D and subsidies at the firm level: an application of parametric and semiparametric two-step selection models, *Journal of Applied Econometrics*, 23(6): 729-747
- Iacus, S.M., King, G. & Porro, G. (2012). Causal Inference Without Balance Checking: Coarsened Exact Matching. *Political Analysis*, 20(1): 1--24.
- Imbens, G. (2000). The role of the propensity score in estimating dose-response functions, *Biometrika*, 87(3), 706-710
- Joffe M.M. & Rosenbaum, P.R. (1999). Invited commentary: propensity scores. *American Journal of Epidemiology* 150:327-333
- Lu B, Zanutto E, Hornik R, Rosenbaum PR (2001). Matching with doses in an observational study of a media campaign against drug abuse. *Journal of American Statistical Association*, 96:1245-1253
- McCaffrey, D. F., Ridgeway, G., & Morral, A. R. (2004). Propensity Score Estimation With Boosted Regression for Evaluating Causal Effects in Observational Studies. *Psychological Methods*, 9(4), 403-425.
- Robins JM (1999). Association, causation and marginal structural models. *Statistics and Causation*, 121(1/2): 151-179
- Silverman, B.W. (1986) *Density Estimation for Statistics and Data Analysis*. Chapman & Hall, London. <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4899-3324-9>

Tillväxtanalys (2012). Företagsrådgivning i form av konsultcheckar – en effektutvärdering av konsultcheckar inom ramen för regionalt bidrag för företagsutveckling. WP/PM 2012:02. Tillväxtanalys: Östersund

Tillväxtanalys (2022). Ger företagsstödande strukturfondsinsatser tillväxt och ökad konkurrenskraft i små och medelstora företag?, PM 2022:11. Tillväxtanalys: Östersund

Tillväxtanalys (2023). Tillväxtpolitiska insatsers logik, effekt och utvärderingsbarhet. Rapport 2023:14. Tillväxtanalys: Östersund

Tillväxtanalys (2024). Does subsidizing transport help localized disadvantaged firms? – The case of the Swedish freight transport subsidy scheme, WP 2014:01, Tillväxtanalys: Östersund

Tu, C. (2019). Comparison of various machine learning algorithms for estimating generalized propensity score, *Journal of Statistical Computation and Simulation* 89(4):708-719

Widerstedt, B. & Månsson, J. (2015). Can business counselling help SMEs grow? Evidence from the Swedish business development grant programme, *Journal of Small Business and Enterprise Development* 22(4): 652-665

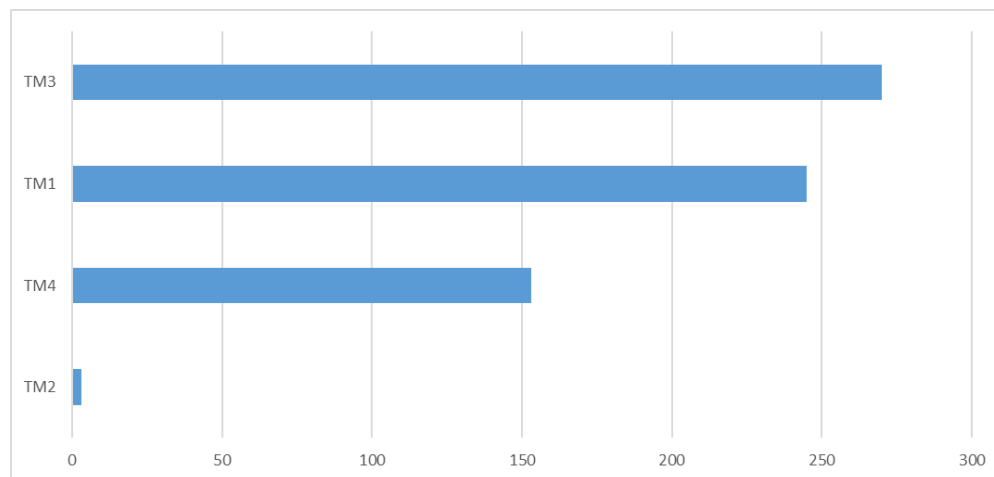
7. Bilaga

Tabell 10 Deltagande ERUF företag fördelat på tematiska insatsområde

Insatsområde	Fyra proje	Fem proje	Sex proje	Sju projek	Åtta proje	Nio projekt	Tio projek	Elva proje	Tolv proje	Tretton pr	Totalsumr
Att stärka forskning, teknisk utveckling och inn	131	56	32	10	7	1	4	1	1	2	245
Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekor	74	39	19	10	4	5	2				153
Att öka konkurrenskraften hos SMF, inom jordb	159	57	25	20	5	2	1	1			270
Att öka tillgången till, användningen av och kval	2	1									3
Totalsumma	366	153	76	40	16	8	7	2	1	2	671

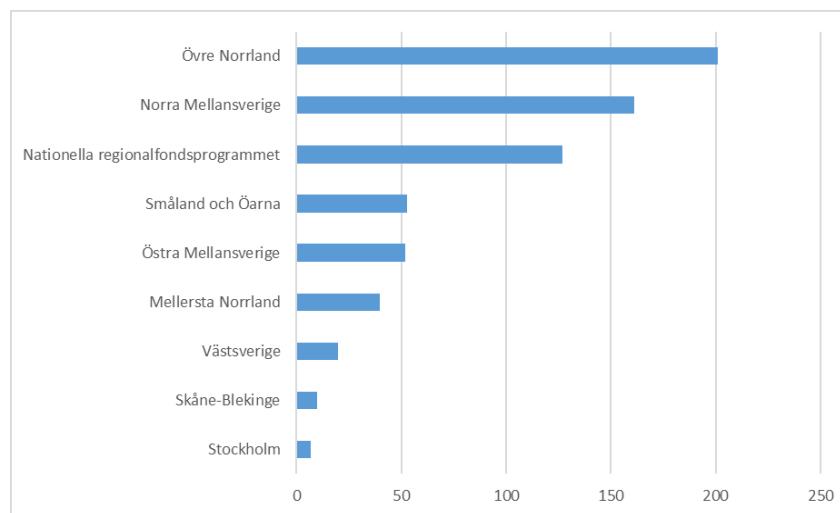
Källa: IFDB och MISS

Figur 11 ERUF företag som deltagit i fler än tre projektinsatser fördelat på tematiska insatsområden (antal)



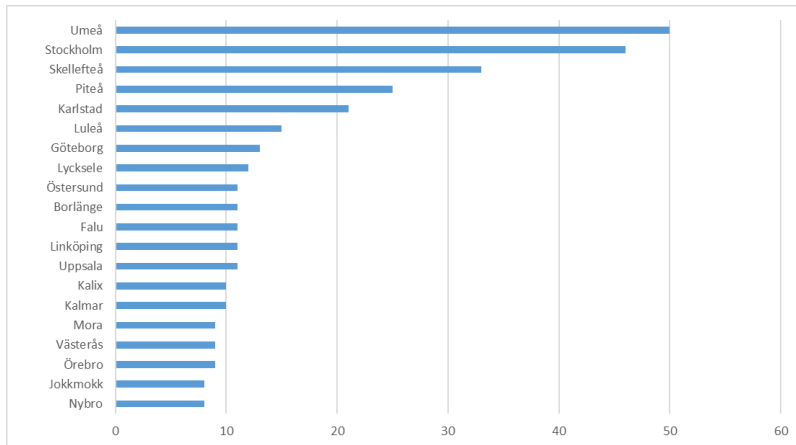
Källa: IFDB och MISS

Figur 12 ERUF företag som deltagit i fler än tre projektinsatser fördelat på programområden



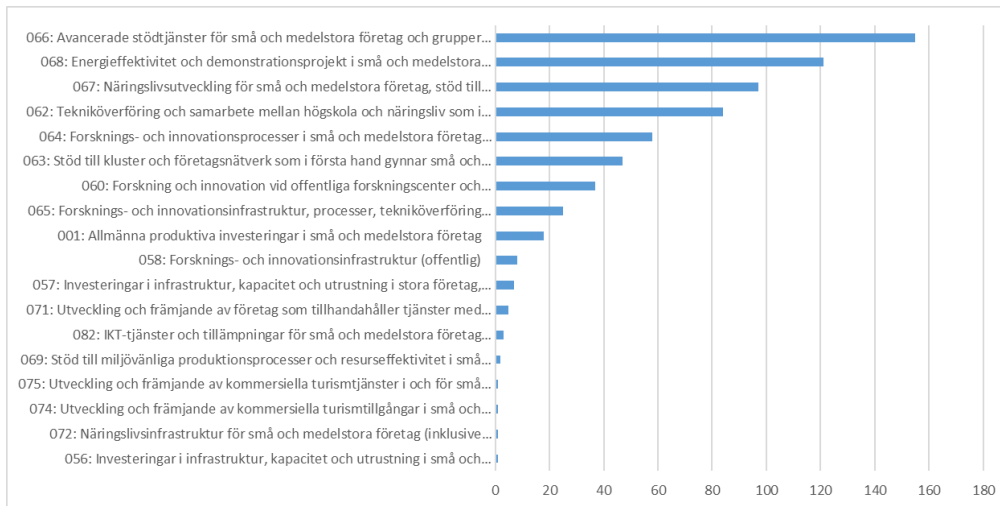
Källa: IFDB och MISS

Figur 13 ERUF företag som deltagit i fler än tre projektinsatser fördelat på kommun (antal)



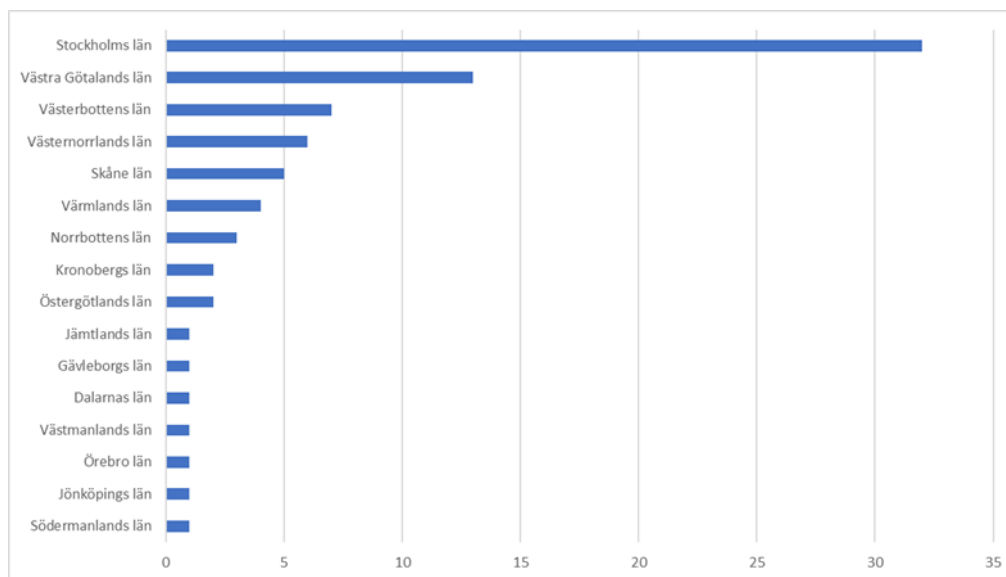
Källa: IFDB och MISS

Figur 14 ERUF företag som deltagit i fler än tre projektinsatser fördelat på insatsområden (antal)



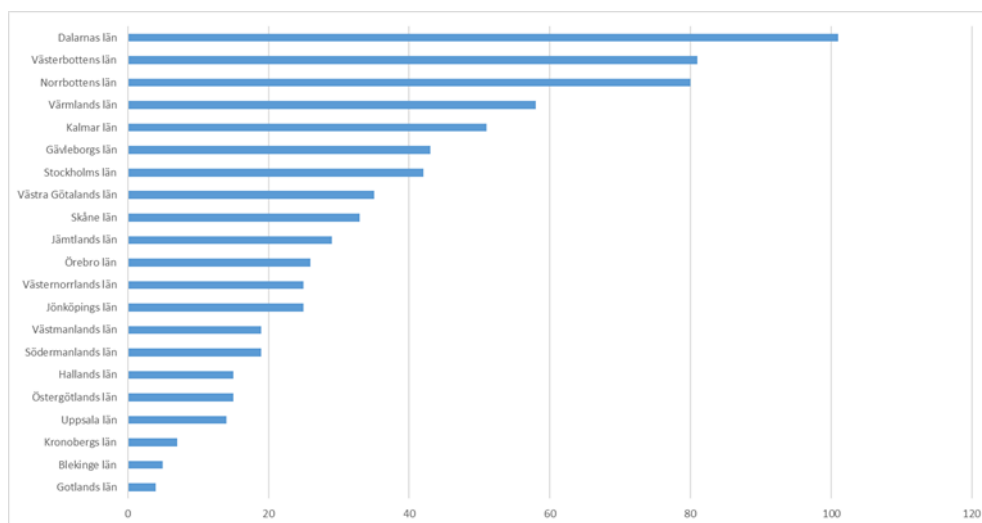
Källa: IFDB och MISS

Figur 15 Antal deltagande koncerner i fler än två projektsatser (ERUF) med fler än 250 anställda fördelade på län, år 2019.



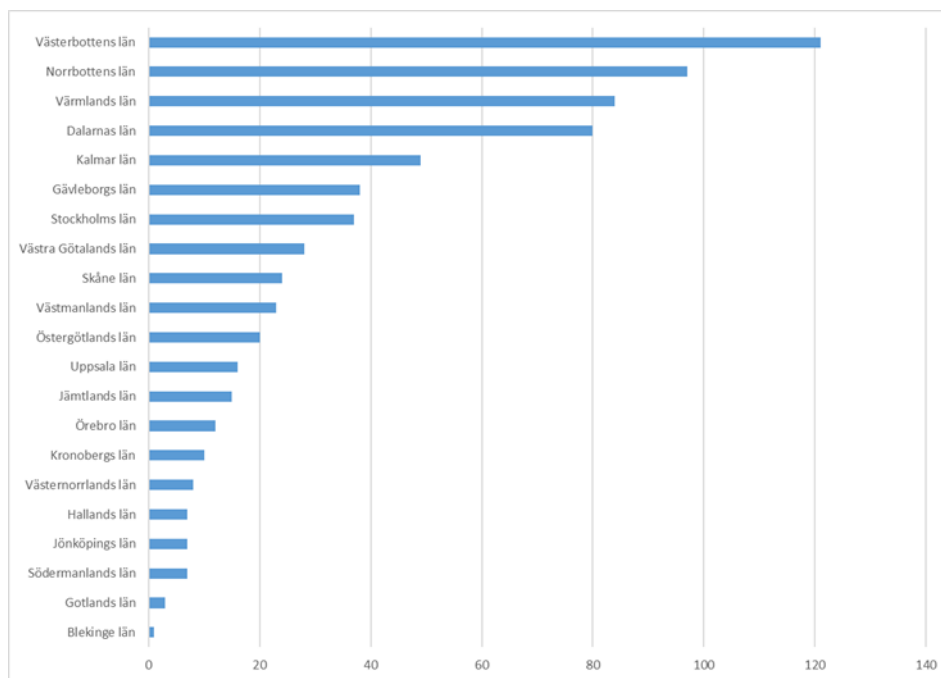
Källa: IFDB och MISS

Figur 16 Antal deltagande koncerner i fler än två projektsatser (ERUF) med mindre än 250 anställda fördelade på län, år 2019.



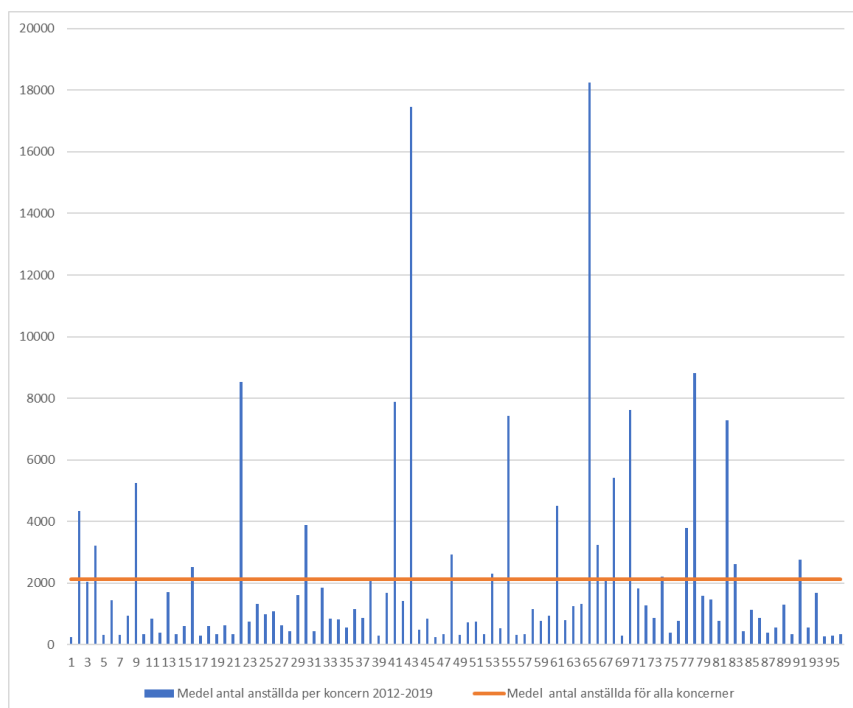
Källa: IFDB och MISS

Figur 17 Antal deltagande icke-koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) fördelade på län, år 2019.



Källa: IFDB och MISS

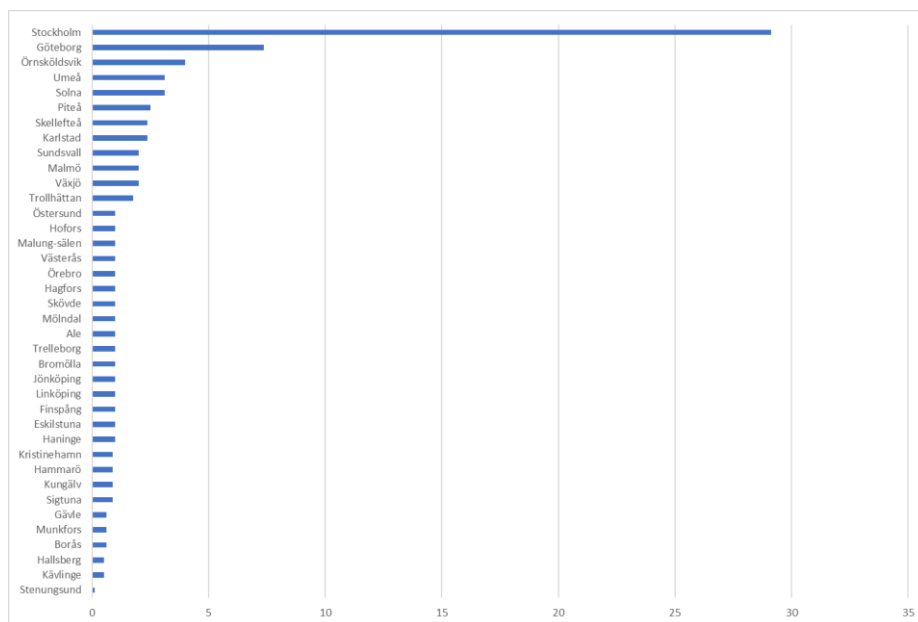
Figur 18 Deltagande koncernföretag med fler än 250 anställda fördelat på antal anställda inom ramen för ERUF 2014–2020.



Anm: Vad som redovisas i figuren är totala antalet deltagande koncernföretag som varit med i fler än två projektinsatser under programperioden 2014–2020.

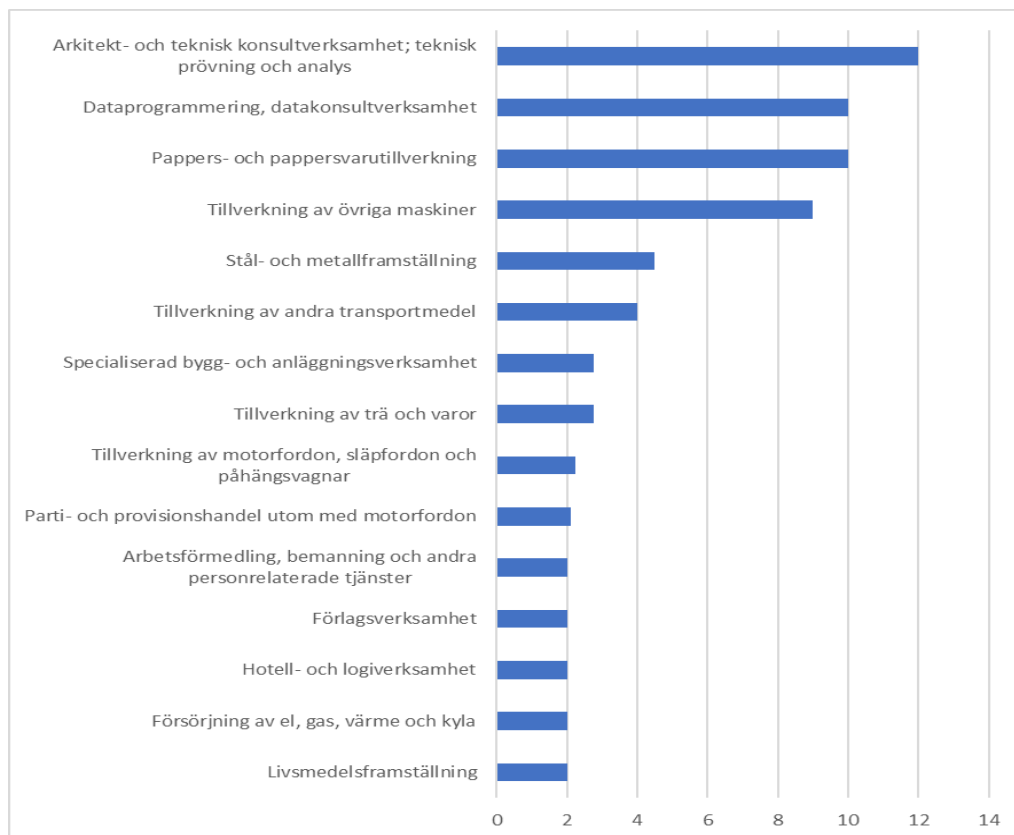
Källa: IFDB och MISS

Figur 19 Antalet deltagande koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) och med fler än 250 anställda fördelat på kommuner (i snitt under programperioden).



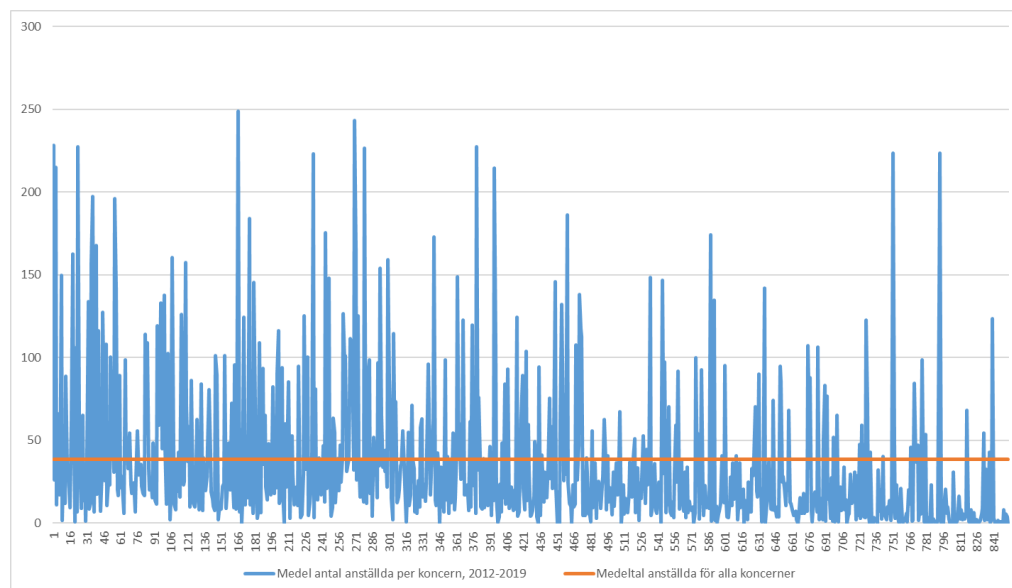
Källa: IFDB och MISS

Figur 20 Antal deltagande koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) med fler än 250 anställda fördelade på bransch (i snitt under programperioden).



Källa: IFDB och MISS

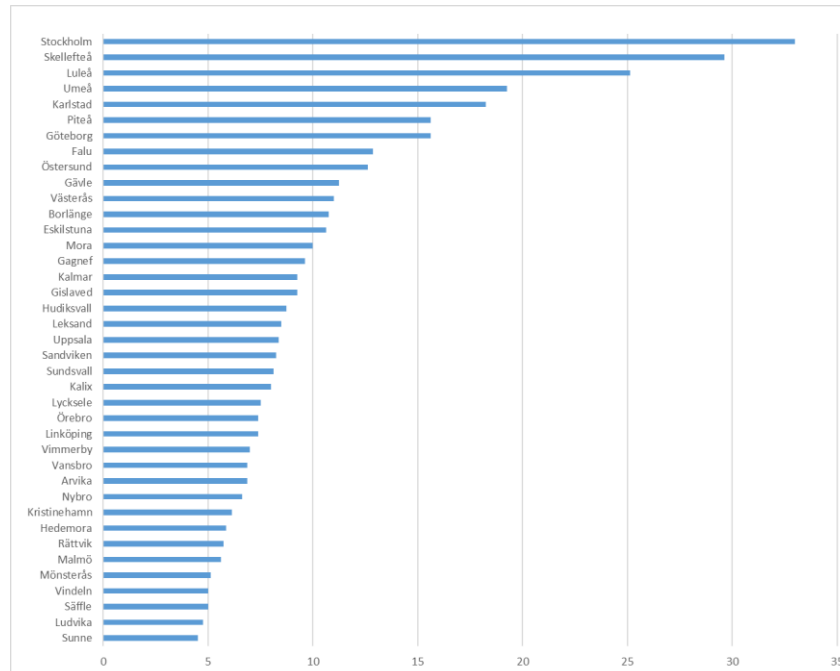
Figur 21 Deltagande koncernföretag med färre än 250 anställda fördelat på antal anställda inom ramen för ERUF 2014–2020.



Anm: Vad som redovisas i figuren är totala antalet deltagande koncernföretag som varit med i fler än två projektinsatser under programperioden 2014–2020.

Källa: IFDB och MISS

Figur 22 Antal deltagande koncernföretag med mindre än 250 anställda fördelat på kommun (i snitt under hela programperioden).

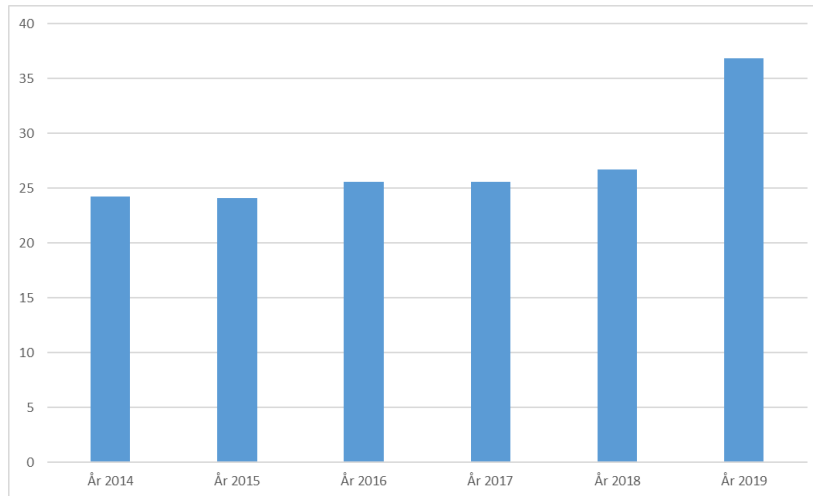


Anm 1: Vi redovisar här ett urval av de kommuner som haft flest deltagande koncerner med mindre än 250 anställda i snitt under programperioden.

Anm 2: Vad som redovisas i figuren är totala antalet deltagande koncernföretag som varit med i fler än två projektinsatser under programperioden 2014–2020.

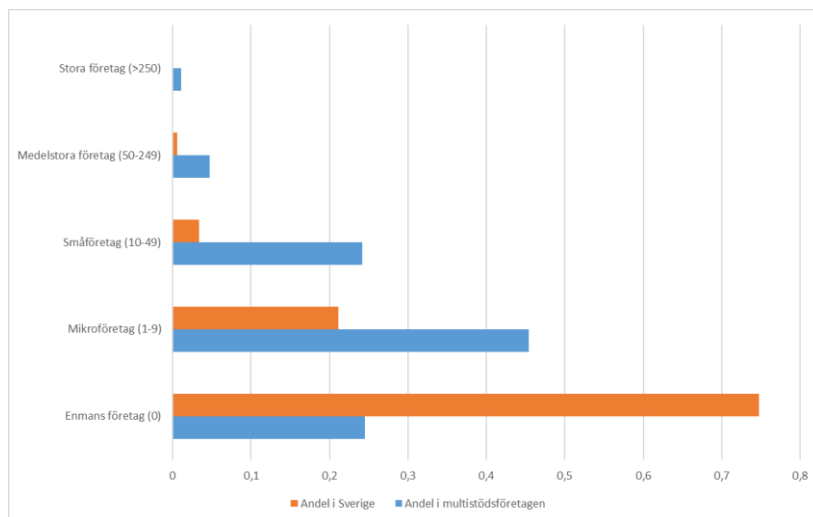
Källa: IFDB och MISS

Figur 23 Deltagande icke-koncerner i fler än två projektinsatser inom ramen för ERUF 2014–2020 (antal anställda i genomsnitt per år).



Källa: IFDB och MISS

Figur 24 Deltagande icke-koncerner i fler än två projektinsatser fördelat på företagsstorlek koncern år 2019 jämfört med snittet för alla företag i Sverige (andel).



Källa: IFDB och MISS

Tabell 11 Antal koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) med fler än 250 anställda fördelade på bransch och län, år 2019.

Bransch/län	Stockholm	Söderman	Östergöt	Jönköping	Kronoberg	Skåne län	Västra Göt	Värmland	Örebro län	Västmanlän
Skogsbruk	1									
Utvinning av metallmalmer	0									
Livsmedelsframställning	1						1			
Tillverkning av trä och varor m.m	1									
Pappers- och pappersvarutillverkning	1				1	1				
Stål- och h metallframställning	2							1		
Tillverkning av metallvaror, gummi transportmedel etc		1	2	1		2	4	1	1	1
Försörjning av el, gas och värme	1									
Byggande av hus och specialiserade bygg och anläggningsverksamhet	3						1			
Parti- och provisionshandel	1					1				
Detaljhandel								1		
Hotell och logiverksamhet	1									
Resturang-, catering och barverksamhet								1		
Förlagsverksamhet	1									
Telekommunikation	1									
Dataprogrammering och data konsultverksamhet	7				1		2			
Övriga konsulttjänster	1									
Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet	7						4			
Vetenskaplig forskning och utveckling	1									
Bemannings tjänster	2									
Resebyråttjänster							1			
Sport och fritidstjänster										
Andra konsumenttjänster						1				
Totalt	32	1	2	1	2	5	13	4	1	1

Källa: IFDB och MISS

Tabell 12 Antalet koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) med fler än 250 anställda fördelade på bransch och län, år 2019.

Bransch/län	Dalarnas län	Gävleborg	Västernorr	Jämtlands	Västerbot	Norrbotne
Skogsbruk						
Utvinning av metallmalmer					1	
Livsmedelsframställning						
Tillverkning av trä och varor m.m					2	1
Pappers- och pappersvarutillverkning			2		1	2
Stål- och h metallframställning						
Tillverkning av metallvaror, gummi transportmedel etc			1	3	2	
Försörjning av el, gas och värme				1	1	
Byggande av hus och specialiserade bygg och anläggningsverksamhet						
Parti- och provisionshandel						
Detaljhandel						
Hotell och logiverksamhet						
Resturang-, catering och barverksamhet						
Förlagsverksamhet						
Telekommunikation						
Dataprogrammering och data konsultverksamhet						
Övriga konsulttjänster						
Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet				1		
Vetenskaplig forskning och utveckling						
Bemannings tjänster						
Resebyråttjänster						
Sport och fritidstjänster	1					
Andra konsumenttjänster						
Totalt	1	1	6	1	7	3

Källa: IFDB och MISS

Tabell 13 Antalet koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) med mindre än 250 anställda fördelade på bransch och län, år 2019.

Branschko	Bransch/län år 2019	Stockholms län	Skåne län	Västra Götalands län	Dalarnas län	Västerbotten	Norrbottnen	Värmland	Kalmar län	Gävleborg	Jämtlands län
1	Jordbruk och jakt samt service i anslutning härtill		6								
3	Fiske					1					
10	Livsmedelsframställning			3	1	1	3	5	2	1	1
11	Framställning av drycker							1			
13	Textilvarutillverkning							1			
15	Tillverkning av läder, läder och skinnvaror m.m										
16	Tillverkning av trä och varor		2	2	13	7	3	1	6	1	2
17	Pappers- och pappersvarutillverkning	2	1					1			
18	Grafisk produktion och reproduktion av inspelningar		2		1						
20	Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter	1	1			1	1				1
21	Tillverkning av farmaceutiska basprodukter och läkemedel		1	1							1
22	Tillverkning av gummi- och plastvaror	1	1		1	3	2	2	2	1	2
23	Tillverkning av andra icke-metalliska mineraliska produkter		1				2		1	1	1
24	Stål- och metallframställning		2			1	1	1			
25	Tillverkning av metallvaror utom maskiner och apparater	1	1	4	15	6	6	11	6	14	3
26	Tillverkning av datorer, elektronikvaror och optik	1		2	1	1	2		1	2	
27	Tillverkning av elapparatur			1	2	1	1		2	1	
28	Tillverkning av övriga maskiner		2	2	12	12		2	5	6	2
29	Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar			1	1	2	3		2	1	
30	Tillverkning av andra transportmedel	1			2				1		
31	Tillverkning av möbler			4	2			1	6		1
32	Annan tillverkning					1			2	2	
33	Reparation och installation av maskiner och apparater				1			1		1	
35	Försörjning av el, gas, värme och kyla		1	1	2					1	
36	Vattenförsörjning				1						
37	Avloppsrening										
38	Avfallshantering, återvinning							1		1	
41	Byggande av hus	1			3				1		
42	Anläggningsarbeten										
43	Specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet				5		2		1		
45	Handel samt reparation av motorfordon och motorcyklar		1					1			
46	Parti- och provisionshandel utom med motorfordon	3	2	3	4	2	1	3	5	2	
47	Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	8	1	4	1	1	1	2	3		3
49	Landtransport: transport i rörsystem		1				1	1	1		1
51	Lufttransport						1				
52	Maganisering och stödtjänster till transport					1				1	
53	Post- och kurirverksamhet							2			
55	Hotell- och logiverksamhet	3			8	8	15	7	1	1	3
56	Restaurang-, catering- och barverksamhet		1								1
58	Förlagsverksamhet	2	1			4			1		
59	Film-, video- och tv-programverksamhet etc	1									
61	Telekommunikation						1				
62	Dataprogrammering, datakonsultverksamhet	3			2	9	12	2		1	1
63	Informationstjänster						1				
68	Fastighetsverksamhet	2		3	9		1	2			2
69	Juridisk och ekonomisk konsultverksamhet										
70	Verksamheter som utövas av huvudkontor, konsulttjänster till	1		2	2	2	5	3			
71	Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet; teknisk prövning och	4	3	3	5	4	7	2	2		
72	Vetenskaplig forskning och utveckling	2	3	1	1	4	1			2	
73	Reklam och marknadsundersökning				1		2	2		1	
74	Annan verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och tekni	1		1							
77	Uthyrning och leasing				1			1			1
78	Arbetsförmedling, bemanning och andra personrelaterade tjänster										
79	Resebyrå- och researrangörsverksamhet och andra resetjänster			1			1				1
81	Fastighetsservice samt skötsel och underhåll av grönytor										
82	Kontorstjänster och andra företagstjänster										
85	Utbildning						2				2
86	Hälsa- och sjukvård		1								
87	Vård och omsorg med boende						1				
88	Öppna och sociala insatser				1		1				
91	Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m						3				
93	Sport-, fritids- och nöjesverksamhet						3	2	1		2
94	Intrössebevakning, religiös verksamhet	1						1			
96	Andra konsumenttjänster	1			1						
		42	33	35	101	81	80	58	51	43	29

Anm: Ett urval av de län som haft flest mindre deltagande koncerner (färre än 250 anställda) under programperioden.

Källa: IFDB och MISS

Tabell 14 Antalet icke-koncerner i fler än två projektinsatser (ERUF) fördelade på bransch och län, år 2019.

Branschkod	Bransch/län år 2019	Uppsala län	Östergötland	Västmanland	Skåne län	Västra Götaland	Stockholm	Gävleborg	Kalmar län	Dalarna län	Värmland	Norrbottnen	Västerbotten	
1	Jordbruk och jakt samt service i anslutning härtil						1					3	2	3
2	Skogsbruk												2	2
3	Fiske					1								
10	Livsmedelsframställning		1		7	3	4	2	1	3	4	3	5	
11	Framställning av drycker										3	2	1	
13	Textilvarutillverkning								1					
14	Tillverkning av kläder							1					1	
15	Tillverkning av läder, läder och skinnvaror m.m								1				1	
16	Tillverkning av trä och varor	1		1		1			4	6	2	3	7	
17	Pappers- och pappersvarutillverkning						1							
18	Grafisk produktion och reproduktion av inspelningar										1			2
20	Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter										1		2	2
21	Tillverkning av farmaceutiska basprodukter och läkemedel													3
22	Tillverkning av gummi- och plastvaror	1	1	1	1				1				1	
23	Tillverkning av andra icke-metalliska mineraliska produkter		1						2	1	1			1
24	Stål- och metallframställning					1			1					
25	Tillverkning av metallvaror utom maskiner och apparater			1		5		4	4	7	1	4	3	
26	Tillverkning av datorer, elektronikvaror och optik			2			3		1	1		3	2	
27	Tillverkning av elapparatur							1	2	1				
28	Tillverkning av övriga maskiner		2	3				1	3		1		2	
29	Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar								2	1				
30	Tillverkning av andra transportmedel							1	2					
31	Tillverkning av möbler								2	1	1		2	
32	Annan tillverkning	1			1			1	2		1	2	3	
33	Reparation och installation av maskiner och apparater							1	2	1			2	
35	Försörjning av el, gas, värme och kyla									1			1	
36	Vattenförsörjning									1				
37	Avloppsrening						2							
38	Avfallshandling, återvinning													1
41	Byggande av hus									6				1
42	Anläggningsarbeten													
43	Specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet						1		1	5	1	1	1	
45	Handel samt reparation av motorfordon och motorcyklar									2	1		1	
46	Parti- och provisionshandel utom med motorfordon	1	1	2	3	3	1	3	4	5	11	2	11	
47	Detailhandel utom med motorfordon och motorcyklar	1	1	2	1			2	1	2	4	8	5	9
49	Landtransport: transport i rörsystem													1
51	Lufttransport						1							
52	Maganisering och stödtjänster till transport						2							
53	Post- och kurirverksamhet						1							
55	Hotell- och logiverksamhet						1	1		6	12	14	12	
56	Restaurang-, catering- och barverksamhet						1			1	2	3	2	
58	Förlagsverksamhet						2	3				1	1	7
59	Film-, video- och tv-programverksamhet etc								1			4	1	3
61	Telekommunikation													1
62	Dataprogrammering, datakonsultverksamhet	2	6	3	2	1	4	2	2	2	7	2	15	
63	Informationstjänster	1								1				5
68	Fastighetsverksamhet		1		2	1		1		4		2	1	
69	Juridisk och ekonomisk konsultverksamhet												1	1
70	Verksamheter som utövas av huvudkontor, konsulttjänster till företag		1	1	2		1	2	1	4	8	2	12	
71	Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet; teknisk prövning och analys		2		1	3	2	5	1	4			5	6
72	Vetenskaplig forskning och utveckling	8	1	2	3	2	4	1	2	1			1	10
73	Reklam och marknadsundersökning									2			1	2
74	Annan verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik		1		2		1	1	1				1	9
77	Uthyrning och leasing			4						1	1		1	1
78	Arbetsförmedling, bemanning och andra personrelaterade tjänster			1		1		1			1			
79	Resebyrå- och researrangörverksamhet och andra resetjänster								1	1	1	14	6	
81	Fastighetsservice samt skötsel och underhåll av grönytor		1							2		1	1	2
82	Kontorstjänster och andra företagstjänster						1					1	1	2
85	Utbildning							2		3	1		1	6
86	Hälsa- och sjukvård													
87	Vård och omsorg med boende								1				1	
88	Öppna och sociala insatser													1
90	Konstnärlig och kulturell verksamhet samt underhåll							1	1	1			4	2
91	Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m											2		
93	Sport-, fritids- och nöjesverksamhet m.m											2	6	8
94	Intressebevakning; religiös verksamhet						1					1		
95	Reparation av datorer; hushållsartiklar och personliga artiklar											1		
96	Andra konsumenttjänster						1		1	1	1	1	1	1
	Totalt	16	20	23	24	27	38	35	48	79	84	96	179	

Källa: IFDB och MISS



Tillväxtanalys
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon: 010-447 44 00
E-post: info@tillvaxtanalys.se
Webb: www.tillvaxtanalys.se